

BESZÁMOLÓ

A Magyar Földrajzi Társaság
HEGYMÁSZÓ SZAKOSZTÁLYÁNAK

1981

évi működéséről

BUDAPEST

1982

B e s z á m o l ó

A Magyar Földrajzi Társaság HEGYMÁSZÓ SZAKOSZTÁLYÁNAK
1981. évi működéséről

Összeállították: dr Dezsényi János szakosztályi elnök
Domián Kálmán krónikás
ifj Kalmár László
Karlócai Miklós
Pogácsásné Dezsényi Ágota szakosztályi titkárok

Műszaki szerkesztő: Józsa Sándor
Fotó szerkesztő: Fekete Antal
Grafika: dr Csepcsányi Tibor /1886-1916/ rajzai a
Turistaság és Alpinizmus 1915-17. évfolyamából.
Térkép rajzoló: Varga Péter
Felvételek: Kubassek János: Tibeti imafal
Móga János: Thar sivatag
Nádorfi Lajos: Cotopaxi
Orbán Pál: Csimborasszó
Pogácsás György: Antizana előcsúcs
Whymper Eduard: Csimborasszó grafika
Shoji Miyashita: Nakra Tau a Csegetről
Az Elbrusz kettős csúcsa
/az 1981. évi Kaukázusi Nemzetközi Alpintábor
egyetlen japán résztvevője/

MFT HEINZ-
BÁNSZEGI
gyűjtemény 1872

ISSN 0209 - 8180

A BESZÁMOLÓ elkészült:

1982. október hó 31.

Készült a Tempó Sokszorosítóban, 1982-1789 rotaprint
eljárással, 6 1/4 iv terjedelemben. Példányszám: 500.

A kiadásért felel: a Magyar Földrajzi Társaság.

TARTALOM

SUMMARY	7
SOMMAIRE	8
ZUSAMMENFASSUNG	9
SOMMARIO	10
SÜHRN	11
ÖSSZEFOGLALÓ	12

I. RÉSZ. SZAKOSZTÁLYI ESEMÉNYEK

Az Alpések	15
Előadói lélek	17
KALMÁR László ifj.	
A Bihar hegység, és Czárán Gyula emlékezete	18
NEIDENBACH Ákos	
Hegymászó oktatói élmények Ausztriában 1980.	20
KARLÓCAI Miklós	
A Kilimandzsáró és környéke	21
SZABÓ Zoltán	
Magashegyi turák Skandináviában 1980.	22
DEZSÉNYI János dr	
A hegymászás legújabb fejezete, Reinhold Messner	24
KARLÓCAI Miklós	
Indiai óceáni szigeteken /Reunion, Mauritius, Seychelle szigetek/	26
URAI János dr	
Extrém mászások a Nyugati-Alpokban	28
Rutkiewicz, Wanda	
Magashegyi matiné	30
PÉTERVÁRY Gábor	
Szikla- és jégmászások a Meer de Glace környékén	32

Hazai utakon	34
KESSLER Hubert dr: A Szemlőhegyi barlang felfedezése	35
Üdvözlőlapok	38
Tagjaink nyilvános szereplése	39
Személyi dolgok	39
- Dezsényi János Hegymászó Bizottsági tagsága	
- Mózes István az év legjobb hegymászója	
Nesztorok köszöntése	39
- Barcza Ferenc dr	
- Szabó Ferenc	
- Stépán Nándor	
Uj tagjaink	40
Baráti hegymászó klubok	40
In memoriam	41
- Barcza Imre	
- Bulla Béla dr	
- Szigeti Kilián dr	
H i r e k	42
Nemzetközi hegyi filmfesztivál	44
Különleges erdőpusztulás	46
Hegyi szobrászat	46
Országos Magyar Turista kiállítás	48
Csorba tó 1879	49
50 éve irta a "Zeitschrift des Deutschen und Österreichischen Alpenvereins"	50
100 éve irták a Földrajzi Közleményekben	51
 II. RÉSZ. TAGJAINK MAGASHEGYI TURÁI	
Név szerinti összesítés	55
Adatlap	56
és kitöltése	67
K á r p á t o k	
Magas Tátra	58
Alacsony Tátra	61
Nyugati Tátra	62
Kis Fátra	62
Gömör-Szepesi érchegység	63
Radnai havasok	63
Kelenen Havasok	63
Bucsecs	64
Királykő	64
Fogarasi havasok	64

Szebeni havasok	65
Páring	65
Retyezát	65
B a l k á n f é l s z i g e t	
Durmitor	66
Rila	66
Pirin	67
Olimposz	67
N y u g a t i A l p o k	
Montblanc	68
Berner Oberland	68
Wallis	69
Bergell	69
Bemina	69
K e l e t i A l p o k	
Kitzbüheli Alpok	69
Tuxentali Alpok	70
Juli Alpok	70
K a u k á z u s	70
P a m í r	72
D é l - Á z s i a i n a g y u t a z á s	73
V i e t n á m	74
A n d o k	75
K o r d i l l e r á k	76
E g y é b	
Elbai homokkövek	77
E x p e d i c i ó s b e s z á m o l ó k	
Kétszemélyes expedíció Dél-Ázsiában	79
Az Andok '81 expedíció	80
Andok expedíció 1880	83

S U M M A R Y

The 1981 Report of the Alpine Section of the Hungarian Geographical Society consists of two parts.

Part One gives an account of the Section's life:

Our members and guests delivered 8 lectures including some about the Bihar Mountains, the Alps, the Scandinavian Mountains and the Kilimanjaro. Our guests were Wanda Rutkiewicz /Poland/ who spoke from her most interesting climbs; Janos Urai /Holland/ who showed wonderful slides of his extreme Alpine adventures. The president of the Section reported on recent climbs of Reinhold Messner.

During the year we organized 9 excursions, a cycling hike and a cave expedition. The latter was attended by the vice president of the Society /Dr. Sándor Láng, and Dr. Márton Pécsi/ and over 150 members. The cave visited is in Budapest itself in the Szemlő Hill. It was discovered 50 years ago and its explorer /Dr. Hubert Kessler/ told the story of its discovery and the work done since in order to make the cave accessible for the public. It is an aragonite cave created by uprushing hot water.

We congratulated our senior member, Dr. Ferenc Barcza on the occasion of his 94th birthday. He is still active.

Part two contains reports on the Alpine trips of our members. Prominent events were the following:

János Kubassek and János Móga spent 10 months in Asia, visiting the Kashmere Himalaja, Nepal and Ceylon.

Dr. Attila Hevesi climbed Mount Hood volcano /3428m/ in the Cascade Mountains /North America/ and spent some time in the vicinity of Mt.St.Helens.

Pál Orbán lead an expedition of 10 members into South America. During two months they climbed Antizana /5704m/, Cayambe /5840m/, Cotopaxi /6050m/ and Chimborazzo /6310m/. The Hungarian Television made a film of their climbs.

/KUNFALVI Rezső/

S O M M A I R E

Le compte-rendu de l'année 1981 de la Section d'Alpinisme de la Société Hongroise de la Géographie se compose de deux parties.

La 1ère partie fait connaître les événements de la vie de la Section:

- dans le courant de l'année 1981 nous avons organisé neuf soirées de conférence dont le sujet variait entre les Monts Bihar et les Alpes, la Scandinavie et le Kilimandjaro;
- Nos conférenciers étrangers ont été Madame Wanda RYKIEWICZ de la Pologne qui a choisi quelques unes de ses belles escalades à nous faire connaître, Monsieur Dr. János URAI de la Hollande qui nous a projeté les images de ses randonnées aux Alpes. Le président de la Section a choisi pour thème de sa conférence la personne de Reinhold MESSNER et ses escalades.
- Nous avons organisé neuf excursions durant l'année 1981 dont des excursions à bicyclette et dans des grottes. C'est la promenade sur les trottoirs illuminés de la grotte de Szeplőhegy située dans Budapest même mais encore fermée devant le grand public qui a attiré le plus vif intérêt. Monsieur Dr Hubert KESSLER - qui après avoir exploré la grotte a conçu les plans de construction - a parlé aux visiteurs sur la découverte il y a cinquante ans et des travaux de transformation en cours. Plus de cent cinquante personnes ont été présentes, parmi elles les deux présidents de la Société de la Géographie le Professeur Dr Sándor LÁNG et l'Académicien Monsieur Dr Márton PÉCSI. Cette magnifique grotte en aragonite n'a pas été créée par l'eau d'infiltration mais par les eaux thermales jaillies des profondeurs.
- Nous avons fêté le 94e anniversaire de notre coassocié Monsieur Dr. Ferenc BARZCA, doyen d'âge absolu de l'alpinisme hongrois qui maintient toujours de vives relations spirituelles avec notre Section.

Dans la 2e partie nous rendons compte des randonnées réalisées par nos membres en haute montagne. Les événements les plus importants sont les suivants:

- le voyage en Asie durant 10 mois réalisé par Monsieur János KUBASSEK et Monsieur János MÓGA; entre autres ils ont visité l'Himalaya de Kachmir, le Népal et le Ceylan;
- Monsieur Dr Attila HEVESI a visité le volcan Mt. Hood dans les Monts Cascades aux États Unis et la région de l'éruption du Mont St. Helens;
- un groupe de dix personnes guidé par Monsieur Pál ORBÁN a réalisé une expédition de deux mois en Amérique du Sud. Ils ont escaladé l'Antizana 5704 m, la Cayambe 5840 m, le Cotopaxi 6050 m et le Chimborazo 6310 m. Ces randonnées sur des volcans ont été filmées par la Télévision Hongroise.

/NEGRO Zsuzsanna/

ZUSAMMENFASSUNG

Die Zusammenfassung über die Tätigkeit der Bergsteigersektion der Ungarischen Geographischen Gesellschaft im Jahre 1981 besteht aus 2 Teilen.

Teil I. behandelt die Sektionsereignisse.

Im Laufe des Jahres wurden 9 Vorträge organisiert, deren Themen sich von Skandinavien ganz bis Kilimandscharo handeln.

Von den 2 ausländischen Vortragenden haben Wanda Rutkiewicz /Poland/ über ihre ausgewählt schöne Klettern, und János Urai dr /Niederlande/ über seine extrem Alpentouren je einen Vortrag gehalten.

Über Reinhold Messner selbst, und seine Leistung hat der Präsident der Bergsteigersektion einen Vortrag gehalten.

Im Laufe des Jahres wurden 9 Touren unter anderem auch Fahrrad- und Höhlentouren organisiert. Das grösste Interesse erweckte die Begehung der erleuchteten Strecke r Szemlőhegyierl Höhle, die in dem inneren Gebiet von Budapest ausgebaut, aber vor dem Publikum noch nicht geöffnet wurde.

Über die Entdeckung vor 50 Jahren, und über die jetzigen Arbeiten sprach der Aufdecker und Konstrukteur dr Hubert Kessler. Mehr als 150 Leute und auch die Mitvorsitzenden der Ungarischen Geographischen Gesellschaft, Universitätsprofessor dr Sándor Láng, und Akademiker dr Márton Pécsi nahm daran teil. Diese wunderbare Aragonit-Höhle wurde nicht von dem einsickernden Tagwasser, sonder von unten hervorbechender Thermalquelle zustande gebracht.

Liebenswert haben wir aus dem Anlass seines 94. Geburtstages unseres Mitglieders dr Ferenc Barcza, den absolut Nestor des ungarischen Bergsteigens begrüsst, der auch noch heute rege geistige Beziehungen zu unserer Sektion unterhält.

Teil II. fasst die Touren unserer Mitglieder in den Hochgebirgen zusammen.

Hervorragende Ereignisse:

- die 10 Monaten lang dauernde Expedition von János Kubassek und János Móga in Himalaja, Nepal und Ceylon.
- dr Attila Hevesi war in Nord-Amerika im Gebirge Cascade, auf schlummerndem Vulkan Mt Hood, und in dem Ausbruchbezirk von St. Helens.
- Pal Orbán organisierte und führte eine zehnköpfige, zwei Monaten lang dauernde Expedition nach Süd-Amerika, wo die Mitglieder der Expedition eroberten den Gipfel von Antisana /5704 m/, Cayambe /5840 m/ Cotopaxi /6050 m/ und Chimborasso /6310 m/. Über diese Vulkantouren drehte das Ungarische Fernsehen einen Film.

/POGÁCSÁSNÉ: Dezsényi Ágota/

S O M M A R I O

Il resoconto dell'anno 1981 della Sezione di Alpinisti della Società Ungherese di Geografia consta di due parti.

La prima parte presenta gli avvenimenti della Sezione:

- nel corso dell'anno vennero organizzate nove conferenze, di cui una abbraccia le zone della Montagna "Bihar" della Transsilvania, quelle delle Alpi, della Scandinavia e del Kilimanzaro.

- il nostro conferenziere straniero dalla Polonia Wanda Rutkiewicz era intenta di presentarci le diapositive scelte sulle sue scalate più importanti, mentre il dott. János Urai - dall'Olanda - quelle delle escursioni su itinerari estremi delle Alpi.

La personalità e le scalate erano il tema della conferenza tenuta dal preside della Sezione.

- nove escursioni vennero organizzate in quest'anno, tra queste alcune in bicicletta e altre nelle grotte. Il giro nella parte illuminata - ma per il pubblico non accessibile - della grotta di "Szemlőhegy" /situata nell'interno di Budapest/ ha risuscitato la maggior interesse - Dott. Hubert Kessler, scopritore e progettatore della grotta, fece conoscere la scoperta - avvenuta 50 anni fa - e i lavori di trasformazione in corso. Più di 150 persone erano presenti, persino i due compresidenti della Società di Geografia; dott. Sándor Lánj; prof. dell'Università e l'accademico dott. Márton Pécsi. Questa meravigliosa grotta di arragonite non è opera dell'acqua di pioggia infiltratasi, ma dell'acqua termale sorte dal terreno.

- in occasione del suo 94° compleanno venne festeggiato dott. Ferenc Barcza nestore dell'alpinismo ungherese, che essendo membro della nostra associazione sta anche oggi in vivo contatto spirituale con la compagnia.

La Seconda Parte presenta le escursioni di alta montagna degli iscritti:

Avvenimenti di rilievo:

- il viaggio di János Kubassek e János Móga di una durata di 10 mesi rese possibile tra altro la visita della Himalaia di Kashmir poi Nepal ed anche Ceylon.

- il dott. Attila Hevesi fece un viaggio nell'America del Nord durante il quale arrivò anche nelle zone del Mt. Hood - vulcano inattivo di 3428 m - e del St. Helens.

- Una spedizione di dieci membri organizzata e guidata da Pál Orbán fece le scalate delle vette Antizana 5704 m, Cayambe 5840 m, Cotopaxi 6050 m e Chimborazo 6310 m, nell'America del Sud. Di questa gita dei vulcani venne girato un film dalla Televisione Ungherese.

/CÖRGENYI Andrásné/

S Ú H R N

Horolezecký oddiel Maďarskej zemepisnej spoločnosti poskytuje prehľad o činnosti z roku 1981 v dvoch cieľoch.

I. diel nás oboznamuje s udalosťami v sekcii:

- sekcia behom roku usporiadala 9 prednášok, ktoré zahŕňujú témy od sedmohradského pohoria Bihar cez Alpy a Škandináviu až po Kilimandžáro,
- medzi zahraničnými hosťami boli: Wanda Rutkiewicz z Poľska, ktorá pri svojej prednáške premietala diapozitívy z najkrajších túr, a dr. János Urai z Holandska s diapozitívmi z extrémneho lezenia v Alpách. Predseda oddielu prednášal účastníkom o Reinholdovi Messnerovi a o jeho horolezeckých výkonoch,
- v priebehu tohto obdobia členovia oddielu vykonali 9 túr, aj na bicykloch, ďalej túry do jaskýň. Najväčší záujem vzbudila prednáška o jaskyni, ktorá sa nachádza v hlavnom meste v Budapešti, na kopci Szemlőhegy. Úprava jaskyne pre verejnosť je síce dokončená, ale jaskyňa zatiaľ nie je otvorená. O objavení jaskyne pred 50 rokmi, ako aj o bežnej práci referoval jej objaviteľ, dr. Hubert Kessler. Bolo prítomných viac ako 150 účastníkov, medzi nimi predsedovia Zemepisnej spoločnosti univ.prof. dr. Sándor Láng a akademik dr. Márton Pécsi. Túto nádhernú aragonitovú jaskyňu vytvorila voda presakujúca z dolných vrstiev pôdy a nie ako obyčajne prirodzené zrážky,
- horolezci oslávili 94. narodeniny člena oddielu dr. Ferencu Earczu, nestora maďarského horolezectva. Menovaný má dodnes živý styk s horolezeckým oddielom.

II. diel hovorí o vysokohorských túrach.

Vynikajúce podujatia:

János Kubassek a János Mőga absolvovali desaťmesačnú túru v Ázii, medzi iným v Kašmírskych Himalajach, v Nepále a na Cejlone.

- dr. Attila Hevesi absolvoval v Severnej Amerike túru na sopku Mt. Hood v pohorí Cascade (3428 m) a navštívil okolie sopky St. Helena počas jej erupcie.
- Fál Orbán organizoval a viedol v priebehu 2 mesiacov 10 člennú skupinu v Južnej Amerike, ktorá zliezla štítu Antizana (5704 m) a Cayambe (5840 m), Cotopaxi (16050 m) i Chimborazo (6310 m).

O týchto túrach maďarská televízia zhotovila dokumentárny film.

(FARKASS Alfréd)

ÖSSZEFOGLALÓ

A Magyar Földrajzi Társaság HEGYMÁSZÓ SZAKOSZTÁLYÁNAK 1981. évi BESZÁMOLÓJA két részből áll.

Az I. rész a szakosztályi eseményeket ismerteti:

- az év során 9 előadóestet rendeztünk, melyek témája az erdélyi Bihar hegységtől az Alpokon és Skandinávián keresztül a Kilimandzsárig terjedt,
- külföldi előadónk volt Wanda Rutkiewicz Lengyelországból, ő válogatottan legszebb mászásairól; valamint Urai János dr Hollandiából, aki extrém alpesi túráiról vetített. - Reinhold Messner személye és mászásai volt a témája annak az előadásnak, melyet a szakosztályi elnök tartott,
- az év során 9 túrát rendeztünk, kerékpár és barlangtúrát is. A legnagyobb érdeklődést a Budapest belterületén lévő Szemlőhegyi barlang kiépített, de a közönség számára még nem megnyitott, kivilágított szakaszának bejárása váltotta ki. Az 50 évvel ezelőtti felfedezésről és a folyó átalakítási munkálatokról a feltáró és tervező dr Kessler Hubert beszélt. - Több mint 150-en jelentek meg, és ott volt a Földrajzi Társaság két társelnöke is, dr Láng Sándor egyetemi tanár és dr Pécsi Márton akadémikus. Ezt a csodálatos aragonit barlangot nem a beszivárgó csapadékvíz, hanem az alulról feltörő hévíz hozta létre,
- szeretettel köszöntöttük 94. születésnapja alkalmából dr Barcza Ferenc tagtársunkat, a magyar hegymászás abszolút nesztörát, aki ma is élénk szellemi kapcsolatot tart a Szakosztályunkkal.

A II. rész a tagok magashegyi túráiról számol be:

Kiemelkedő események:

- Kubassek János és Móga János 10 hónapos ázsiai utazása, többek között a Kasmíri Himalája, Nepál és Ceylon vidékén,
- dr Hevesi Attila Észak-Amerikában, a Cascade hegység Mt. Hood szunnyadó tűzhányón /3428m/, és a St. Helens kitörésének körzetében járt,
- Orbán Pál szervezésében és vezetésével egy 10 fős expedíció kéthónapos útja során Dél-Amerikában megmászta az Antizana 5704 m-es, a Cayambe 5840 m-es, a Cotopaxi 6050 m-es és a Chimborazo 6310 m-es csucsait. E vulkántúrákról a Magyar Televízió filmet készített.

SZAKOSZTÁLYI ESEMÉNYEK

AZ ALPESEK

1911-ben - 70 éve - jelent meg dr J a n k o v i c s Marcell tollából a hegyi irodalom e remeke. Ma is friss gondolatait mi is magunkénak valljuk:

"1902 szeptemberében a Monte Kristallo ormáról mondtam búcsút Ampezzo derengő sziklavilágának. Ekkor jutott eszembe hogy alig írtak még magyarul ezekről a hegyi ideálokról, és arról a derült rajongásról, majd öserővel ébredő szenvedélyről, melynek mindenki boldog rabja lesz, aki ide feljutott. Néhány hét múlva készen volt az íróasztalom az első könyv: "Úttalan utakon". A könyvet önmagamnak írtam, csak azért, hogy emlékeimben gyönyörködjem."

...

"Azóta ifjú nemzedékek nálam sokkal jobban forgatják a csákányt is, a tollat is, de nagyobb szeretettséggel a világon nem ragaszkodik a hideg sziklához, a fagyos jégormokhoz, mint én, akit annyi vendégszeretettel fogadtak, és minden elválás alkalmával fejedelmi bőkezűséggel megajándékoztak. Megajándékoztak e nagy hegyek önnön képükkel, mely kitörölhetetlenül véssődött lelkembe nemesen, glóriásan."

...

"Amikor visszatértem a Matterhornról 1905-ben, kedves t'li esték rákényszerítettek, hogy megírjam a "Sasfőszkeket", s azóta mindenütt, ahol meghallgatták, hirdetem a nagy hegyek dicsőretét, a derűs világörzést titkát, az erő dicsőretét, azét az erőt, mely nemcsak a karban, hanem a szívből és jellemben lakozik."

...

"Mint a legnagyobb földi hatalmasságnak, a természetnek igénytelen, de hűséges íródeákja útnak bocsátom könyvemem, és a legboldogabb ember leszek, ha akár csöndes fenyves ösvényeken, akár szellős tetőkön vándorra akadok, aki azt fogja nekem mondani: azért járok erre, mert valahol egy magyar könyvben olvastam erről, és pedig igazat olvastam..."

...

"Mennyi tartalom van ebben a lefordíthatatlan idegen szóban: Alpinizmus! A testi-lelki erőnek és egészségnek micsoda kristálytisztá és kiapadhatatlan ösforrása, a hatalmasnak az örökké szépnek, a szeplőtelen gyönyörűségnek és érdekes tapasztalatoknak micsoda kincses foglalata rejlik abban, amit e szó jelezni akar!"

...

"Az alpinizmus élesíti az elmét, mint a matézis, nemesíti, mint a művészet, és szórakoztatja, mint a regény."

...

"Hivatkozom Whymperre, aki arra kérdésre, mi haszna volt abból a sok megéröltetésből, amit túráira pazarolt, ezt felelte: Hegyi túráim nagy értéket adtak, mert azzal a két legjobb dologgal ajándékoztak meg, melyet az ember egyáltalán bírhat: adtak egészséget és barátokat."

MATTERHORN

A Csimborasszó

ELŐADÓÜLÉSEK

1981-ben 9 előadóestet tartott Szakosztályunk.

Ebből 7 előadáson szakosztályi tag,

2 előadáson külföldi vendég szerepelt.

A szakülések helye a következőképpen oszlott meg:

Minden előadás Budapesten hangzott el, mégpedig nyolc alkalommal az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Természetföldrajzi Tanszék Lóczy termében /VIII. Kun Béla tér 2./, és egy alkalommal a TIT Természettudományi Stúdió körtermében /XI. Bocskai út 37./.

A 9 előadáson - az aláírt jelenléti ívek szerint - 745 fő jelent meg, ez átlag 83 résztvevőt jelent.

A Budapesti Egyetemi Turista Egyesület /BETE/ jelvénye. Berán Nándor iparművész, a BETE tagja tervezte és készítette.

Kalmár László ifj.: A Bihar hegység, és Czárán Gyula emlékezete
Lóczy terem 1981. január 9.
Hallgatóság : 48 fő, ebből 28 tag

Az előadó a Hegymászó Szakosztály titkára, érdemes természetjáró. Erdély hegyeinek kiváló ismerője. Tűristatörténeti kutatásai anyagából állította össze az itt ismertetett előadást.

x x x

Január 8-án volt 75 esztendeje, hogy az egykori aradmegyei Menyházafürdő szélső villájából megindult egy szomorú menet. Rokonok és jóbarátokon kívül számtalan móc pásztor kíséerte utolsó útjára Czárán Gyulát.

E név ma a legtöbb ember fülében ismeretlenül cseng. Még a közel 100 ezres magyar turistatársadalom is méltatlanul elfelejtette. Ha ez az ember nem a századvég Magyarországon, és annak is viszonylag szűlső területén, hanem valahol Ausztriában, Svájcban, német földön vagy Franciaországban élt és alkotott volna, akkor ma legalábbis turistaház, és szobor vagy dombormű hirdetné a nevét, és egész biztosan ismernénk mi is.

Ki is volt tulajdonképpen Czárán Gyula?

Déchy Mórhoz hasonlóan erdélyi birtokos nemességet nyert örmény család sarja. 1847-ben született Seprősön /Arad vm./ Gimnáziumi tanulmányait Aradon, majd Pozsonyban végezte. A kor szokása szerint a későbbiekben jogot tanult, 1865-67-ben Pesten, majd Bécsben. 1871-ben, az első szigorlaton kitüntetéssel vizsgázott. További jogi tanulmányait súlyos betegsége miatt abba kellett hagynia /hólyagos himlő, majd az ezt követő tüdőgyulladás - ekkor még az antibiotikumok ismeretlenek voltak/, és visszament Seprősre apjának segíteni a gazdálkodásban. Seprőstől nincs messze a Béli hegység, ahol szabadidejében egyre többet kószál. Innen már csak egy ugrás a Bihar, így nem véletlen, hogy elkerül Biharfiúredre /Stine de Valéra/, az éppen kiépülő püspökinyarakóhelyre. Magával ragadja a táj szépsége, a természet varázsa. Egyre gyakoribb barangolásai során megismerkedik Pethő Gyula földtani intézeti főgeológussal, akitől rengeteget tanul, nemcsak geológiát, hanem botanikát és zoológiát is. Am igazi turista tevékenysége csak apja halála után, 1890-től kezdődik. Birtokait bérbe adja, és Menyházára költözik /Arad vm./, ahol valójában csak télen lakik, tavasztól őszig a hegyeket járja, erdőn, barlangokban, pásztor szálláson lakik. Egész életét a turistaságnak szenteli. Meglett férfi fejjel beiratkozik a Selmeci Bányászati Akadémiára, és sikeresen elvégzi azt.

Most már tudományosan is felvértezve kezd bele nagyarányú munkájába, mely a Bihar hegység feltárása. Ez nem volt könnyű feladat. A babonás hegyilakók sokáig félték tőle. Szép szál nagy darab ember volt, hosszú szakállal. Széles karimájú fekete kalapban, hosszú bő malaclópo köpenyben, térdnadrágban, hatalmas bottal járt, így nem csoda, hogy a turistát még nemigen látott pásztorok amolyan "prikulicsnak", garabonciás erdőréznek nézték, aki dögvészt, vihart és egyéb istencsapásokat tud kiváltani, és biztos, hogy szemmel veri az embert meg az állatokat. Egy ízben jól meg is kergették, de később, ahogy megszokták, megismerték és meg is szerették.

A hatóságokkal sem volt sokkal szerencsésebb. Egy alkalommal Verespatak vidékén turázott, Ballauer Kristóf plébános barátjával, amikor a csendőrök elfogták és bekísérték őket. Semmiképp nem akarták elhinni, hogy az

egyikük földbirtokos, a másik meg pap, és csak miután egyik birtokos komája igazolta személyüket, engedték szabadon őket, sűrű bocsánatkérések közepe.

Czárán a legnagyobb kutató és feltáró turisták közé tartozott. A Bihar hegység turista kiépítése élete munkája. Számtalan barlangot, vízesést, szurdokot és kilátóhelyet tárt fel és tett hozzáférhetővé. Lehet, hogy az ő "találmánya", de ha nem, akkor is utolérhetetlen volt a körútak kiépítésében. 28 ilyen hozott létre. Mindegyik külön-külön is mestermű. Zseniálisan alkalmazza geológiai ismereteit és turista ösztöneit. Valósággal megkomponálja a köröket. Az utak elején kisebb ízelítőt ad a várható szépségekből, szinte előkészít a főtémára. Aztán egy jól megválasztott kilátópontról bepillantást ad a látványba, hogy utána szépen vezetett szerpentin jusson el oda. Utolérhetetlen érzékkel választja ki a leglátványosabb, a legizgalmasabb, a legmegkapóbb helyeket. Végül hazafelé, mintegy emlékeztetőül - természetesen más úton - egy-egy visszapillantással tartalmaz a fáradtságért. Nemcsak a felszínen, hanem a föld alatt is végez feltáró munkát. Bejárja a Bihar akkor ismert összes barlangját. Kalauzában a Meziadi, a Turisták Lapjában a Révi /Zichy/ cseppkőbarlangot írja le részletesen. Szóhasználatában a függő cseppkő a cseppkőcsap, az álló a cseppkőbáb.

Számottevő irodalmi tevékenysége is. Kalauzában részletesen leírja körútjait. A távolságokat lépésben adja meg, ezek így még ma is követhetők. A leírt utak hossza 885.360 lépés, ez kb. 664 km. Gyakorlatilag ma is ezek jelentik a Bihar útjelzés-hálózatának alapját.

Több cikket írt a Turisták Lapjában és az EKE folyóiratában, az Erdélyben is. Stine de Valéi regék címen a Bihar eredeti és általa költött mondavilágát dolgozza fel, részben verses formában.

Előrehaladott szívbetegségét csak súlyosbította az éppen kiépített Galbenkör vidékén megkezdett erdei rablógazdálkodás, a tarvágás. Utolsó tevékenysége a híres dagadó forrás megfigyelése volt 1905 decemberében, amikor sikerült megállapítania, hogy a forrás télen is ugyanúgy működik, mint nyáron.

CSF.

Neidenbach Ákos: Hegymászó oktatói élmények Ausztriában 1980.
Lóczy terem 1981. február 6.
Hallgatóság: 66 fő, ebből 52 tag

Az előadó Szakosztályunk tagja, 1962 óta hegymászó. Jelentősebb mászásai: a Magas Tátra főgerincének első magyar végigmászása, 4 első megmászás a Szédelői völgyben, 2 a Magas Tátrában, 3 a Királykőn. A Barát első magyar és egyben téli átmászása 1970-ben. Az Eiger Ny-i jégfalának első magyar megmászása.

x x x

A Naturfreunde Österreich /Osztrák Természetbarát Szövetség/ meghívása alapján közel 3 hónapot töltöttem a Szövetség Hochgebirgsschule Glockner-Kaprun vendégoktatójaként a Glockner csoport magashegyi mászóiskolájában. A 2000 m-en fekvő iskolát 20 éve alapították, és a széles skálájú oktatás, a jó szervezethez és Fritz Moravec szakszerű vezetéséhez révén Ausztria egyik legjobb ilyen jellegű oktatási intézménye.

Az oktatás 1 hetes turnusokban folyik, alap, közép, felső és mesterfokon. Külön kategóriát képez a gyerektanfolyam 10-14 évesek, és az ifjúsági tanfolyam 14-18 évesek számára, valamint a szejnor kurzus. A gyerektanfolyamok besorolásánál olyan elnevezésekkel találkozunk, mint Gipfelstürmer /csúcs ostromlók/, Schneigel /havasi sün/ vagy Gletscherflöhe /jégbolhák/. Az iskola elsősorban a hó- és jégtechnikai képzésre fekteti a hangsúlyt, és csak másodsorban a sziklamászásra. A napirend többnyire a ház körüli terepen írja elő a gyakorlatokat, de tettünk néhány távolabbi túrát is.

Oktatói tevékenységem során 10-12 fős csoportokkal foglalkoztam közép és felsőfokon, és 2-3 fős csoporttal mesterfokon. Ottlétem közben meglátogatta az iskolát Toni Hiebeler, továbbá filmfelvételt készített az Osztrák Televízió. A 12 fős oktatói gárdában gyakran vannak külföldiek, de Magyarországról ez alkalommal hívtak meg először vendégoktatót.

Karlócai Miklós: A Kilimandzsáró és környéke
Lóczy terem 1981. március 6.
Hallgatóság: 81 fő, ebből 47 tag

Az előadó a Hegymászó Szakosztály titkára. Egyszemélyes vállalkozással kereste fel Afrika 6 országát 1980. őszén. Az előadásban utazásának egy részét ismertette.

x x x

Ha ezt a szót halljuk: Afrika, zsiráfok, pálmafák és a Kilimandzsáró jut eszünkbe. Hozzánk, magyarokhoz különösen közel áll a Kilimandzsáró: egyrészt Teleki Sámuel révén, aki elsőként akarta megmászni a csúcsot, és mindössze néhány száz méter választotta el a sikertől, amikor rosszul lét miatt vissza kellett fordulnia, másrészt az 1973-as expedíció miatt, mely alapos előkészítés után adminisztratív csatomákon futott zátonyra.

A Kilimandzsáró létéről Európa csak a múlt század 60-as éveiben szerzett tudomást, akkor is hitetlenkedve: hogyan lehet az egyenlítő környékén hó? Ma évente több ezer ember jut fel a csúcsra, vagy legalább a kráter peremén lévő Gillmann's Pointra, mely a csúcsnál 175 m-rel van lejjebb, és az eléréséhez nem kell a hatezer méterhez közel eső magasságban másfél órát vándorolni.

A csúcsmászás az újabb tanzániai előírások szerint csak fizetett hegyivezetővel történhet, és átlag 5 napot vesz igénybe. Akinek kevés a pénz és gyors a lába, az 3 nap alatt is megteheti az 1500 m-en fekvő Kibo Hotelől induló utat a 2800 m-en lévő Mandara Hut /16 km/, a 3900 m-en lévő Horombo Hut /újabb 16 km, első éjszaka/ és a 4700 m-en fekvő Kibo Hut /13 km, második éjszaka/ érintésével, majd hajnali 1 órás indulással az 5895 m magas Kibo csúcsra és vissza.

A kráter peremén fantasztikus jégalakzatok gyönyörködtetik a szemet: az igen nagy éjszakai és nappali hőmérsékletkülönbség mélyen barázdálja a jégtömböket, melyek közül némelyik vad, lenyűgöző méretű fehér szobornak hat. A levegő ritkasága miatt a legkisebb emelkedőn is két másodpercenként lehet egy 30 cm-es lépést megtenni; a szív 120-at ver.

A megszüllött lakosság nagyon barátságos, különösen a gyerekek. Virágot adnak a magányosan bandukoló fehér embernek, ha rájuk mosolyog. Életkörülményeik európai szemmel nézve primitívek, de az ottani éghajlatnak és kultúrának megfelel: valószínűleg boldogabbak, mint a civilizált országok.

Madagaszkár hegymászó szempontból még jórészt felfedezésre vár: változatos, nagy sziklafalak, ember nem lakta hegyvidékek borítják a roppant tagolt felszíni tájat. Az enyhébb lejtőket szardok borítja, ezen ösvény nélkül felmenni nem kis gond. Az ország állkaplata leginkább földűt, és a menetrendszerű járatok is ritkák. De az alkalmi fuvarozóeszközök ("bozót-taxi") nagy száma és olcsósága izgalmas utazást ígér annak, aki ezen felül a galgasz nép eredeti, közvetett válaszokat adó gondolkodásmódjára is kíváncsi.

Egyiptomban "hegymászó" szempontból csak a piramisok jönnek szóba: bár tilos felmenni, kis szerencsével és jó alkudozás után feljuthatunk a derékig érő lépcsőzetes köveken a pompás kilátást adó, létével tiszteletet ébresztő hatalmas építményre.

Szabó Zoltán: Magashegyi túrák Skandináviában 1980.
Lóczy terem 1981. április 16.
Hallgatóság 47 fő, ebből 40 tag

Az előadó elektromérnök, 1978 óta MFT tag.

x x x

Pénteken, 1980. július 11-én a Meridián expresszrel indult a túrára 11 fős csapatunk, Antal Ervin, Hegedűs István, Hegedűs Istvánné, Koltai Endre, Kovalik András, Melicher Sándor, Melicher Sándorné, Szabó Gábor, Szabó Zoltán, Szádeczky Kardoss Géza, Szádeczky Kardoss Gézáné. Útközben megnéztük Berlin és Stockholm nevezetességeit, majd felszálltunk a vonatra, és csak az Északi Sarkkör után, alapterülete alapján akár a világ legnagyobb városának is mondható Kirunában szálltunk le. Onnan busz vitt minket Nikkaluoktába, ahol elkezdődött lappföldi túránk. Széles U alakú gleccservájta völgyön haladtunk felfelé a királyok útján, miközben a világ legnagyobb szűnyoghadseregével viaskodtunk. Az utat kőemberek mutatják, a helyenként kilométernyi hosszú mocsarakon pallók vezetnek át. Talán az omlós kőzet miatt csak a Kebnekajse csúcsra /2123 m/, a hegység legmagasabb pontjára vezet jelzett út. Öten közülünk az éjszakai alvás helyett, illetve egy 50 km-es egynapos gyalogtúra árán feljutottak a csúcsra. Ötnapos utunk során sok turistával találkoztunk, példásan ellátott turistaházakat láttunk. Abisko vasútállomáson vonatra szálltunk, amely a vaséret éjjel-nappal szállító szerelvényeket követve levitt Narvikba. Sajnos aznap nem indult hajó a Lofoten szigetekre, így busszal és komppal kellett eljutnunk oda. A Svolveer melletti kempingből nagyszerű kilátás nyílt a tengerből kimagasló sziklahegyekre. A legmarkánsabbat két napig ostromoltuk, de omlós kőzete megakadályozta, hogy feljussunk rá.

Ezután hangulatos hajóút következett. Bodöben kiszálltunk, majd a Saltstraumen fjord örvényének megtekintése után vonattal folytattuk utunkat. Egynapos trondheimi városnézés után a Jotunheimen hegységben újabb gyalogtúra következett. A Juvashytta turistaháztól felmentünk Norvégia legmagasabb csúcsaira, a Galdhøppingenre /2560 m/ és a Glittertindre /2564 m/. Csodálatos látványt nyújtanak a gleccserekkel közrevert csúcsok. Csapatunk egyik része gyalogtúrával érkezett le a fjordokhoz, míg a másik része busszal, a fennsíkot átszelő országúton jutott el Kaupangerbe, ahonnan hajóval barangolták be a Sogndal fjordra nyíló fjordokat. Majd Flamból mindkét csapat hegyi vasúttal Myrdalba, onnan Bergenbe jutott. A bergeni városnézés után Osló, majd Malmö megtekintése következett. Ezután felszálltunk a Meridián expreszre, amellyel a háromhetes út után hazaérkeztünk.

Ciua di Focobon

Ciua di Campida

Ciua Eggiu

Campada 4 Lario

PALA DOLOMITOK, FIOCOBON-COPOPT.

dr Dezsényi János: A hegymászás legújabb fejezete, Reinhold Messner
Lóczy terem 1981. május 8.
Hallgatóság: 67 fő, ebből 54 tag

Az előadó a Hegymászó Szakosztály elnöke. A hazai hegymászó életben betöltött szerepén kívül foglalkozik a legújabb eredmények közzétételével. Ez a célja itt ismertetett előadásának is.

x x x

Messner a dél-tiroli Villnösben született 1944. október 17-én. Mint hegyivezető nagyszerű gyakorlatra tett szert a hegyekben. Komoly útjait 20 éves korában kezdte, mégpedig a Grandes-Jorasses Walker pillérével. Azután 10 évig szinte csupán a nagy falakkal foglalkozott. "Szeretem ezeket a nagy falakat -írja Die grosse Wande című könyvében-, mint a bátorság és értelem játékát, az útkeresést rajtuk. A veszélyt nem szeretem. Kényes helyzetben néha egy hajszál választja el egymástól az öngyilkosságot és a lemondani tudást. Pedig az utóbbi is öröm. Ezt a kívülállók alig értik, hiszen általánosságban a siker és a kudarc között mérik az értékeket, és nem tudják, milyen közel vannak egymáshoz."

A nagy falakon végzett mászások hangolták össze Peter Habelerrel, akivel 1978 május 8-án elsőnek érte el a Mount Everest 8848 m-es csúcsát oxigén nélkül. Ezért hangzott el már olyan vélemény is, hogy ők Földünk legmagasabb pontjának nem a 63. és 64. megmászó, hanem a sporthegymászásban első ill. második helyezettek.

Első nyolcezrese a Nanga Parbat volt, amelyre Günther testvérevel a Déli falon át jutottak fel. Ez a Rupál-fal Földünk legnagyobb fala, 4500 m magas. Aki csak látta ezt a kolosszust, nem tud szabadulni fenségétől. Ennek a rendkívüli útnak a Messner testvérek voltak első megmászó. Már csaknem leértek a hegyről, amikor Günthert egy jéglavina lesodorta /1970./

A Matterhorn és Eiger É-i falára 1974-ben került sor. Az utóbbit hallatlanul rövid idő alatt /10 óra/ mászták végig.

Messner kudarc esetén nem próbálkozik 8000 m-es hegy falával újra. Nem mintha lehetetlennek tartaná megmászásukat, de fantáziáját az ismeretlen jobban izgatja. Ezért választ mindig új utakat. Visszafordult a Makalu, a Dhaulagiri és Lhotse Déli faláról. Az utóbbinál pedig - a Walker pillér első megmászója - Riccardo Cassin volt az expedíció vezetője, Messner jó barátja, aki a csapat összeállításban is kikérte véleményét, így ott volt az olasz hegymászók színe-java /1975/. Bár a 3500 m-es fal döntőszöge és teljes jégborítása kemény dió volt, elsősorban a naponta menetrend szerint ismétlődő havazás, köd, a szünet nélküli viharos időjárás és a lavinák sokasága örölte fel a mászók lelkierejét.

A Lhotse vállalkozás során kapta meg a mászási engedélyt a Hidden Peak-re. Ennek a 8068 m-es csúcsonak az elérése az akkori idők legkisebb expedíciójával történt. Az alaptáborig a 200 kg felszerelést 12 teherhordó szállította. Ezek visszafordulása után magukra maradtak Peter Habelerrel. Még a kísérőtisztjük is átköltözött a nem messze táborozó lengyelek tisztjéhez, hogy ne legyen egyedül. Messnerék a csúcsra indulás előtt vacsora meghívást kaptak a Wanda Rutkiewicz által vezetett expedíciótól. A két hónap óta úton lévő lengyeleknél teljes volt az összhang, és az alaptáborukban klasszikus zenét hallgattak. /1975/.

1978-ban - 3 hónappal a Mount Everes oxigénpalack nélkül történő megmászása után - Messner újabb rendkívüli szakmai hírrrel lepte meg a hegymászó világot. Egyedülmenetben érte el a Nanga Parbat 8125 m-es csúcsát a Diamir falon keresztül az alaptáborból. Nyolc évvel korábban Günther testvérével állt ezen a csúcson.

A hegymászáshoz véleménye szerint éppen annyi fantázia, mint amennyi bátorság, kitartás, akarat és megszállottság kell. E beállítottsága révén érte el 1980. augusztus 20-án újra a Mount Everest csúcsát, ezúttal Tibetből, az északi nyeregből, tehát az angol úttörők felderítési területéről, monszun időben, új úton, egyedül mászva, oxigénpalack nélkül...

Eddig 7 alkalommal állt nyolcezres csúcson, és könyvei túlhaladták a milliós példányszámot.

Önvallomása: hegymászó vagyok, kalandor és író...

Tény, hogy ragyogóak a fizikai adottságai, amit kemény edzéssel a teljesítményképeség végső határáig növel. Ezenkívül óriási az aklimatizálódási képessége, amivel rosszullet nélkül bírja a magasságokat és a ritka levegőt.

Az a csekély szerencse pedig, amire minden hegymászonak szüksége van, hogy útjairól épségben visszatérhessen, az Messnert - legalábbis eddig - soha, legextrémebb vállalkozásai során sem hagyta el.

Sasa Maor
(Pala Dolomitok).

Karlócai Miklós: Indiai óceáni szigeteken
/Réunion, Mauritius, Seychelle szigetek/
1981. október 9. Lóczy terem
Hallgatóság: 70 fő, ebből 49 tag

Ez az előadás a szakosztályi titkár márciusi előadásának folytatása.

x x x

Az Indiai óceán nyugati felében, a Baktérítőtől néhány fokkal északra helyezkedik el a Maskarenhas szigetcsoporthoz tartozó Reunion és Mauritius sziget. Ezekről 15 fokkal észak felé találjuk a 92 szigetből álló Seychelle szigetek. E szigetek sokban hasonlítanak egymásra: a természeti szépségük megragadó, gazdasági szempontból nézve azonban helyzetük eléggé mostoha. Reunion ma is aktív vulkán, termőterülete alig van. Mauritius cukornádültetvényeiről híres, de a cukor világsi árá roppant ingadozó, ezenkívül 15 éves rendszerességgel pusztító trópusi viharok tarolják le az ültetvényeket. A Seychelle szigetek vad gránit és korallszigetei is nehéz megélhetést adnak a mintegy 60 ezer szigetlakónak.

Reunion ma Franciaország egyik tengerentúli megyéje, a főváros, St. Denis Európában is megállná a helyét. A sziget közepén három, egymással érintkező, ezer méteres falakkal határolt katlan található, ezek találkozási pontjához közel van a sziget legmagasabb pontja, a 3069 m-es Piton de Neiges. 900 m-ről napkeltekor indulva napnyugtára értem a csúcsra, ahonnan megragadó látvány volt a szigetnek a tenger fölötti párába vetülő árnyékkúpja.

A sziget déli részén található a 2500 m fölé nyúló, ma is aktív Piton de la Fournaise vulkán. Ennek megközelítése 20 km hosszú köves úton lehetséges. A vulkán három hatalmas, egymásból kinövő kráterből áll, a második kráter peremétől már csak gyalog lehet továbbmenni. Holdbéli a táj; amíg a Nap süt, nagy a forróság, napnyugta után viszont 10 fok alá száll a hőmérséklet. Gondosan jelzett út visz a csúcsra, közben fantasztikus alakú lávakúpok és folyamok láthatók. A kráter egy feljebb fekvő kisebb, és egy lejjebb fekvő nagyobb részből áll, az egész körbepálogolható 2 óra alatt. Csillógó színpompa, mély kúrtok kísérik az utat, végül látható az egyik legutolsó, 1977-es kitérés oldalkráttere, melyből a láva egészen a tengerig folyt, s eltemette Piton St. Rose falu templomát.

Mauritius híres tengerpartjai a hófehér homok, mélykék tenger s a korallzátonyokon megtört habok keretében páratlan élményt adnak az arra járóknak. A sekély vízben színes trópusi halak cikáznak, szigonyos könnyűbuvárok nem könnyű zsákmányaként. A sziget felszíne jórészt síkság, ezt három különálló, bizarr formákat mutató hegység tarkítja. A legmagasabb pont is ezer méter alatt marad, elérése nem kíván nagyobb mászótechnikát. A főváros, Port Louis fölött emelkedik a Pouce /Hüvelykujj/ nevű, s valóban ilyen alakú csúcs. Déli indulással ültetvényeken, bozótoson, majd sűrű őserdőn keresztülvezető ösvényen értem el a tetejét, ahonnan körbetekintve, a látóhatárt mindenütt a tenger jelentette, hisz a sziget átmérője nem több 50 km-nél.

A Seychelle szigetek fiatal köztársaság, gazdasági gondjait elsősorban a turizmus fellendítésével kívánja megoldani, de az árak sajnos csillagászatiasak. Itt az előre befizetett luxusturista az ideál, a magányos bolyongó ritkaság. Dús őserdő borít minden helyet, ami nem egészen függőleges, így

útról letémi nem lehet. A drága szállodák között pálmalevél-kunyhókban laknak a kreol bennszülöttek, szegényen, de vidáman. A főszigetről, Mahétól 4 órás hajóútra van Praslin szigete, ez a Mai Valley nevű természetvédelmi területéről híres. Ez a hely az egyetlen a világon, ahol a Coco-de-Meer nevű, 40 kg súlyú diókat érlelő pálmafa terem.

dr Urai János /Hollandia/: Extrém mászások a Nyugati-Alpokban
Lóczy terem 1981. november 13.
Hallgatóság 94 fő, ebből 55 tag

Az előadó Hollandiában él, édesapja is, ő is kiskorában sokat túrázott Szakosztályunkkal. 1973 óta mászik extrém módon hegyet. Foglalkozása geológus, az utrecht-i egyetem tudományos munkatársa. Szakmája összefügg a hegyek szeretetével. Diploma munkáját az Aosta-völgy SESIA LANZO zónájának geológiájáról írta.

x x x

Minden hegymászó saját filozófiája alapján válogatja ki útjait. Én a csúcsrajutás és a szép kilátás mellett nagyon fontosnak találok a tökéletes koncentrációval történő felfelé tornázás élvezetét. Nem vonz az objektív veszély, ezért kerülöm a laza kőzetből álló vagy lavinaveszélyes hegyeket, mint pl. az Eiger északi falát.

Mivel Hollandia nagy része a tengerszint alatt van, edzési célokra mester-séges falak szolgálnak, esetleg régi házak téglafalaiba fogásokat és repedéseket faragnak: ezek a mászóiskolák. Komolyabb edzésekre hétvégeken az Ardenekbe járnak. Itt a 100 m magas mészkőfalakon a VII. nehézségi fokig minden megtalálható.

Az extrém mászó legnagyobb ellensége a rossz időjárás. Az ötös és hatos falak legyőzését egy hóvihar könnyen lehetetlenné teheti. 1979 nyarán Jan van der Meulen barátommal két hét gyönyörű időt fogtunk ki Chamonix-ban.

Első utunk a Petit Jorasses nyugati falába, ebbe a Lecheaux-gleccser fölé nyúló 800 m-es falba vezetett. Hajnali kettőkor indultunk sátrunkból, napfelkeltekor, öt óra felé szálltunk be az első bevágásba. Ez 150 m merőleges mászást jelentett, hideg kézzel, nedves sziklán. Lassan kisüt a Nap, a második hosszú repedést már bemelegedve másszuk. Kitett a pozíció, terpeszben mászunk. A repedés végén Al-es áthajlás, ezt is szabad stílusban küzdjük le. Most jön a híres 40 m-es harántolás /traverz/. Gyönyörű fényképezési téma, háttérben a Walker-pillérrel. A tetőn napozunk, teát főzünk és élvezzük a 100 km-es kilátást. Sötétben megyünk lefelé a gleccseren. Reggel fél kettőre érkezünk a bivakhelyünkre. Szép túra volt, "a Mount Blanc vidék legszebb mászása."

A következő napokon a Peutereygerinc több csúcsának falát másztuk meg, némelyiket mindkét oldalról is.

JEGVŐLGYI CSÚCS.

Wanda Rutkiewicz: Magashegyi matiné

TIT Stúdió 1981. november 15.

Hallgatóság: 225 fő, ebből 37 tag

Lengyel vendégünk első előadását 1979. március 2-án tartotta az Uránia filmszínházban 940 fős hallgatóság előtt, Fenn voltam a Mount Everesten címmel. Varsóban él, elektronémók.

x x x

A lengyel hegymászás kiemelkedő alakja, a Matterhorn északi falának téli átmászása két női kötelpárossal, önálló Himalája expedíciók vezetője, az első európai nő a Mount Everesten.

Hasonló sorokat olvashatnánk, ha fellapoznánk egy új alpin lexikont Wanda Rutkiewicz nevével. Szerénységéről, akarterejéről, meleg emberi kapcsolat-teremtő képességéről, végtelen munkabírájáról, vezetői felelősségérzetéről azonban leginkább csak azok szólhatnak, akiknek szerencséjük volt együtt túrázni ezzel a nagyszerű asszonnyal.

A TIT Stúdió közönsége a novemberi matinén és Kurt Diemberger korábbi előadásai alapján képet kaphatott erről a törékenynek tűnő, de akarat és kitartás vonatkozásában végtelenül erős hegymászonőről. Wanda már az előadás legelején köszönetet mondott azoknak a részben jelen is lévő magyar hegymászóknak, akik 1981. telén a Kaukázusban az Elbruszon szenvedett súlyos balesete alkalmával részt vállaltak társa és az ő megmentésében.

A nyílt combcsonttörés -ami egy jégből kiálló sziklatömbbel való nagyerejű ütközés következménye volt - lehetetlenné tette Wanda számára az általa szervezett K 2 /8610 m/ női expedíció továbbszervezését. Az Elbrusz csak felkészülés lett volna - mondta nekünk a Kaukázusban -, de a téli Elbruszt nem szabad lebecsülni...

A Matterhorn északi falának átmászását komoly teljesítménynek tartják még az alpesi országokban is, különösen ha a vállalkozó csapat tagjai nők! A svájci lapokból vett szemelvények, és a falban készített képek hűen tükrözték azt a drámai hangulatot, mely közepette a lengyel csapat küzdelme folyt a csúcsléleléséért. Ezt az eposzba illő mászást Wanda élete egyik legnagyobb küzdelmének tartotta, bár az egyik résztvevő fagyási sérülései miatt a viharos szélben a bravúros hegymentés során - közvetlenül a csúcslélelés alól - a helikopter mind a négyüket leszállította.

Gasherbrun II. /8024 m/ volt a lengyelek első nyolcezrese. Erre eredetileg két expedíciót akartak indítani, egy nőit és egy férfiaktól állót. Mivel azonban csak egyre kaptak engedélyt, vegyes összeállítást csináltak, és ennek vezetését Wandára bízták, ami nyilvános elismerése volt vezetői képességeinek.

MOUNT EVEREST /8848 m/

Az emlékezetes 1979-es Rutkiewicz előadás, és egy hónappal korábban Kurt Diemberger Everest beszámolója után is érdekességszámba mentek az 1981. évi matiné befejező részében vetített diák a Khumbu jégeséséről, a Déli Nyereg-ről és az Everest csúcsléleléséről.

x x x

Az előadás után, mikor a sajtó és rádiónyilatkozatok foglalták le Wandát, kolleganőjétől - aki erre az útra elkísérte őt - tudtuk meg, hogy előadónk az elmúlt három napban összesen 10 órát aludt, előző nap 2 előadást tartott Ausztriában, és a Varsó-Bécs-Budapest autópályán végig ő vezetett /valamikor autóversenyzéssel is foglalkozott/, Bécsben az UIAA /Nemzetközi Alpinista Szövetség/ munkaülésén vett részt, ezután került sor a budapesti előadásra ...

- Pihenésről most szó sem lehet! Délután indulunk Varsóba! Nehéz idők járnak nálunk.

Távolodó autója után integetve kezem megállt a levegőben. Előadásának egy mélyértelmű mondata jutott eszembe:

"Mindenkinek megvan a maga Everestje, én kívánom, érzék el valamennyien!" fordult a közönséghez, utalva arra, hogy hegyi és köznapci óéltitűzéseinket saját teljesítőképességünk felső határán kitűzve - és azt teljesítve - hasonló csodálatos érzésben lehet részünk, mint amit ő érzett a Világ Tetején.

Lehet, hogy a lengyel és magyar sík vidéken is a Himaláját járja?!

Csanádi Sándor

A Lengyel Tátrából.

Péterváry Gábor: Szikla- és jégmászások a Meer de Glace környékén
Lóczy terem 1981. december 11.
Hallgatóság 47 fő, ebből 36 tag

Az előadó Hegymászó Szakosztályunk tagja. Tálos Zoltán tanítványaként 1962-ben kezdte tevékenységét a Tatrában, ahol kevés kivétellel valamennyi csúcsra mászott utat. Két alkalommal járt az Alpokban: 1977-ben a Bergellben /Cima di Cantone É-i fal, Pizzi Gemelli Vasaló-él/ és a Berninában, 1980-ban a Mont-Blanc csoportban. 1981 óta tagja az OSC Hegymászó Szakosztályának, mint annak technikai vezetője.

x x x

Második alpesi utamra Babcsán Gábor és Nagy Sándor barátommal az egymás és a hegység alapos ismeretének hiányában óvatosan készültünk. Augusztus elején a francia oldalon, a Chamonix-ból hegyi vasúttal elérhető Montenvert szálló /2000 m/ felett vertünk sátrat. Bemelegítésként a felettünk tomyosuló Grand Chamois-ra indultunk.

Átkeltünk a széles hegyhátan a déli, Chamonix felőli oldalra. Ez az igen kedvelt turistaút vezet Montener-ből a Plan de L'Aig. felvonóállomásig, szintben a híres Aiguille-k fésűfogai alatt. Rövidesen letérve az útról kapaszkodni kezdtünk törmeléken és havon, majd a Nantillons-gleccseren. Ahol a jég hirtelen közel 60 fokossá válik, az út jobbra egy sziklaszigeten át vezet, de a jó viszonyok miatt mi a jégen haladtunk tovább a felső teraszok felé. Az út jobbról balra keresztezi a DNY-i falat IV-es nehézségű, gyönyörű grániton. Délután értünk a csúcsgerincre, ezen még egy kötélhosszat másztunk. A csúcsról híres É-i falba most felülről pillanthattunk be. Cseppet sem hívogató az agyonbombázott jégmező, a sok törmelékenes párkány és vályú. Este a bivakban a vad, színpompás naplemente után még sokáig figyeltük Chamonix vibráló fényeit.

Hajnaltól zseblámpák táncoltak a gleccseren - volt kötélpáros, amely még félhomályban érte el a szemközti Spencer Couloir-on át az Aig. de Blaitiere csúcsát. Erre mi is kedvet kaptunk: leereszkedtünk a gleccserre, átkeltünk legfelső öblén és az 50-55 fokos kuloáron, majd a DK-i gerincen át alig 1 óra alatt a csúcsra érkeztünk. Kötelelet elő sem kellett vennünk, éreztük, hogy máris összefortunk a hegygel.

Kétnapos vihar után kipihenve indultunk el, ezúttal az ellenkező irányba, az Aig. Verte felé, melyre az É-i falán áthúzódó Couturier kuloáron akarunk feljutni. Ebben az objektívum nem túl veszélyes, de a viszonyoktól függően igen megerőltető 50-55 fokos jégvályúban közel 1000 m-es szintkülönbséget kell leküzdeni.

Hajnali háromkor indultunk fejlámpákkal az Argentiere gleccser felé. Pirkadatok értünk a legfelső, hosszú jég-fennsíkra, majd jobbra térve meredek, hasadékos jégen kerülőkkel jutottunk fel a beszálláshoz az itt még tágas kuloár jobbszélén.

Átkelve a szeélyrianáson vegyes viszonyokat találtunk: puha és kemény fim, lágyabb és üvegkemény jég. Rengeteg kötélhossz után jutottunk ki a folyosóból. Esteledik, 2000 m szint van a tüdőnkben, tíz órája a hágóvasak hegyén állunk, lábujjainkat nem érezzük. /A könnyű fagyások 4-5 nap múlva megszűntek/ Hasadékok következnek, szélfújta puha hó, majd üvegkeményre fagyott hatalmas, meredek lejtő. A csúcs közel lehet, de nem lát-

juk. Egy hasadékbán jégodút találunk - kitűnő bivakhely! Éjszaka enyhe légszomj fog el, de pihenten ébredek. A csúcsgércs csak néhány jéges lépcső, az éles tarajon két hossz után a csúcson állunk. Most látjuk, hogy a Verte jégsapkája alatt aludtunk. Pompás kilátás, mégis igyekeznünk kell lefelé, mert a Whymper Couloir-t /48-54/ hamar eléri a nap, és akkor megindulhat a bombázás. A meredek vályúban arccal a jég felé mászunk lefelé. Legalább 600 m a szintkülönbség a Talefre gleccserig.

Az időjárás romlása miatt kiadtuk a jelszót: Tengerre magyar! Marseille, majd aklimatizációnkból mit sem veszve visszatértünk, hogy megrohamozzuk a Mont Blanc-t. Felvonóval érkezünk az Aig. du Midi 3842 m magas csúcsára, itt éjszakáztunk az állomás folyosóin, hajnalban leereszkedtünk a Midi nyeregbe /3532 m/. A jól látható nyomokon a Mont Blanc du Tacul NY-i vállán /a hasadékokon csak korán, kifagyott firnen lehet átkelni, míg visszafelé bármikor könnyen átugorhatóak/ felértünk a 4248 m magas csúcsra, és itt vártuk meg a napkeltét. A vándorlásban a Maudit nyereg következik /4032 m/, majd a Mont Maudit meredek É-i jégoldala és csúcsa /4465 m/. Innen könnyen jutottunk le a Brenva nyeregbe /4303 m/, megbámultuk az olasz oldalra lepillantva a híres Brenva falat, a hosszú Peuterey gerincet. A nyeregből könnyű, de megerőltető a Mont Blanc /4807 m/ É-i jégoldala. A kalauzidő negyed részét lefaragva értünk a csúcsra, ahol a főnséges kilátásban hosszan gyönyörködtünk. Visszafelé a M.Maudit és a Tacul csúcsa alatt szintben harántoztunk jól követhető nyomokon. Szeles, de napos időben, minimális felszereléssel /kötelet se vittünk/ jártuk meg az utat: jó 2000 m-es szintkülönbséggel, helyenként 45-48 fokos jégen a három négyezrest. A legkimerítőbb az a 300 m szint volt, amit a Midire visszakapaszkodva kellett megtennünk.

Másnap ismét leereszkedtünk a Midi D-i falának tövébe és beszálltunk a nevezetes Rebuffat útba. A mászás nagyjából mesterséges eszközöket igényel /V, AI/, de csodálatos táblákon, metsződésekben és repedéseken át vezet. A csúcsra egy direkt kiszálló változatot használtunk, az ún. Demaison-metsződést. Sok a szög, de helyenként ugyancsak hiányos, és a faékekre is vigyázni kell. Mi nem vittünk szöveget, ékekkel is minden megoldható.

Befejezésül a Grépon K-i falán át gyönyörű táblákon és a híres Kubel repedésen át vezető IV-V-ös utat terveztük, de a beszállás után az időjárás sajnos közbeszólt, így a mászásból kiadós gyalog és gleccsertúra lett. A Grépon tehát visszavár.

HAZAI UTAKON

Szakosztályunk 1981-ben meghirdetett utjainak összesítése:

4 g y a l o g	túra	április 26. június 7. szeptember 20. október 25.	Budai hegyek Mátra Pilis Börzsöny
3 m á s z ó	túra	május 24. szeptember 27. október 4.	Pilisszántói kőfülke Pilisi vaskapu Solymári fal
1 k e r é k p á r	túra	október 11.	Zsámбек
4 b a r l a n g	túra	január 31. február 21. március 15. december 12.	Szemlőhegyi Pálvölgyi Alba Regia Pálvölgyi

Időrendben részletezve

január 31. Szemlőhegyi barlang /a jelenléti íven 153 aláírás, de ennél többen voltak/

V e z e t ő: dr Kessler Hubert és
Maoyari Gábor

Megjelent az MFT két társelnöke, dr Láng Sándor és Pécsi Márton, főtitkára dr Somogyi Sándor, titkára dr Pataki Béla Pál és a választmány számos tagja.

A résztvevők az újonnan létesített tårón át vonultak be az első nagy terembe, ahol dr Dezsényi János szakosztályi elnök üdvözölte a megjelenteket.

"Kedves Hallgatóság, Tisztelt Megjelentek!

Hét évvel ezelőtt, pontosabban 1974.III.2-án vezettünk ide túrát utoljára. Akkor a Szemlőhegyi barlang már zárva volt, s rövidesen megkezdődtek az átalakítási munkálatok. Ezért az MFT írásban kérte az Országos Környezet és Természetvédelmi Hivatal engedélyét, hogy az akkor még eredetiben meglévő járatokat még egyszer bemászhasssa. A mintegy 15 fős csoportunkat dr Sibalszky Zoltán vezette. A résztvevők szabályosan beöltöztek ehhez az úthoz, és karbidlámpák fényénél másztak.

Ma, amikor a Szemlőhegyi barlang átalakítása befejeződött, és ezzel szépségeinek a nagyközönség részére történő bemutatása lehetségessé vált, megint az MFT kért engedélyt arra, hogy a megnyitás előtt már megnézhesse e nagyszerű természeti alkotást.

E helyet azonban nemcsak az esztétikum miatt, hogy újra láthassuk és gyönyörködhesünk, és nemcsak a kíváncsiságból, hogy mennyire sikerült a jobb hozzáférhetőséget biztosítani, kerestük most fel.

Ezt a látogatást mindenekelőtt egy jubileum sürgette. 1980. szeptember 20-án volt 50 esztendeje, hogy dr Kessler Hubert vezetésével egy kicsiny, lelkes együttes feltárta ennek a barlangnak addig

ismeretlen részét.

Mai utunk tehát - mintegy négyhónapi késéssel - elsősorban ennek a félévszázados felfedezésnek szól.

Különleges öröm számunkra, hogy a vezetést két olyan geológus tagtársunk vállalta, akiknek a legtöbbjük közül van a barlanghoz, dr Kessler Hubert a feltáró, és Magyarai Gábor az építkezés műszaki ellenőre.

dr Kessler Hubert: A Szemlőhegyi barlang felfedezése

Visszaemlékezés

Több mint félévszázada /1930 szeptemberében/ történt, hogy egy szemlőhegyi telektulajdonos, Miklóssy Géza telkén kőfejtés közben üreget találtak, melybe a kőfejtők és Miklóssy hasonkúszva valamelyest behatolhattak, de kellő felszerelés és gyakorlat híján nem mertek továbbmenni.

Nagy érdeme Miklóssynak, hogy nem temette be az üreget, hanem a Budapesti Egyetemi Turista Egyesülettől kérte részletesebb megvizsgálását. A BETE akkori elnöke, Sebős Károly és Futó András ki is mentek a helyszínre, de ők is csak kb 20 m-nyire tudtak hasonkúszva előrehaladni, míg egy omlás útjukat zárta.

Néhány nap múlva értesültem erről, és szeptember 20-án Futó Andrással magam is megnéztem a lefelé vezető szűk járatot. Az elzáró omlásnál azonban nem fordultam vissza, mert a kövek között észlelhető huzatból arra következtettem, hogy a járatnak még folytatása lehet. Lázasan izgalommal fogtam hozzá a kövek elbontásához, hátraadogatva azokat a mögöttem kuporgó Futó Bandinak. Elképzelhetetlen örömünkre sikerült akkora nyílást kibontani, melyen átfértünk, és tovább kúsztunk a meredeken lefelé vezető járaton, mely nagyobb mélység fölött végződött.

Szerencsénkre kötelet is hoztunk magunkkal, ennek segítségével itt leereszkedtünk, és legnagyobb meglepetésünkre hatalmas, beláthatatlan magasságú folyosóba jutottunk. Ezt neveztük "óriásfolyosó"-nak. Falait egészen különleges képződmények borították, amelyeneket addig egy barlangban sem láttam, pedig akkor már nem számítottam kezdő kutatónak. Az egyik nagyobb oldalfülkében ragyogó fehérségű képződmények szikráztak karbidlámpáink fényében. Elneveztük "Gyémánt fülké"-nek.

A nagy folyosóból egy másik, alacsonyabb, de ugyancsak pompás képződményekkel díszített hosszabb folyosóba, a "hosszú folyosó"-ba jutottunk. Olyan dűsák voltak itt a kelvirágra és feslő rózsabimbókra emlékeztető képződmények, hogy helyenként csak térdelve vagy kúszva tudtunk továbbhatolni, de vélemil is annyira összeszűkítették a folyosót, hogy csak három méter magaságban látszó szűk nyíláson tudtunk volna továbbhaladni, ha azon átfértünk volna. Ez sajnos minden próbálkozásunk ellenére sem sikerült, de a nyíláson /"Tű foka"/ átdugott lámpa fényénél láttuk, hogy a barlang még folytatódik. Egy hét múlva sikerült itt egy karcsú fiatal leánynak, Szekula Máriának^x átbújnia, és a Hosszú folyosó folytatását ma ismert végéig megtalálnia.

^x Szekula Mária - később Kesslerné-emlékét ma az általa elsőnek bejárt teremben emléktábla örököltette meg, és Mária teremnek nevezik

Ez volt a Szemlőhegyi barlang első, kb. 400 m hosszú szakasza felfedezésének rövid története. Azóta már több, mint két kilométer hosszúságban ismerjük a barlangot, melyről kitűnt, hogy a maga nemében egyedülálló természeti ritkaság. A barlang különleges képződményei termálvízből lerakódott aragonitnak bizonyultak, ami a barlang keletkezésére is fényt derített. Ezt a barlangot ugyanis nem a felszínről lefolyó, beszivárgó csapadékvíz, hanem alulról feltörő hévíz hozta létre. A felfedezés híre nemzetközi szakkörökben is nagy feltűnést keltett, és számos külföldi kutató jött hozzánk, hogy az új természeti kincsünket megcsodálja.

Nagy idegenforgalmi értékünk lehetett volna a barlang, ha annak idején kiépítését tulajdonjogi problémák nem akadályozzák meg. Ezek az akadályok ugyan megszűntek, de mégis több, mint egy fél évszázad kellett hozzá, hogy a barlang idegenforgalmi hasznosítását megkezdhessük. Végül nem az illetékes idegenforgalmi szervek, hanem az Országos Természetvédelmi Hivatal kezdte meg 1974-ben a felfedezés idején feltárt barlangszakasz útjainak járhatóvá tételét, a villanyvilágítás bevezetését és a Pusztaszeri útról indított kb 80 m hosszú mesterséges táró kihajtását. Hogy ez mennyire sikerült, arról Társaságunk tagjai most meggyőződhetnek. A nagyközönség számára azonban sajnos még mindig nem nyílik meg ez a nagy természeti kincsünk, mert még hiányzik a fogadóépület. Reméljük, hogy hamarosan ez is elkészül, és gyógyvizeiről világhírű fővárosunk idegenforgalma gazdagszik egy olyan egyedülálló értékkel, amit a természet már évmilliókkal ezelőtt megalkotott!

Február 21. Pálvölgyi barlang

V e z e t ő: Karip Gyula

Az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal Budapesti Felügyelősége, Kopasz Margit igazgató megkeresésünkre az alábbiakban válaszolt:

"1981. február 11-én kelt levelében a Pálvölgyi barlang újonnan feltárt szakaszába kért látogatási engedélyt. Jelenleg folyik a barlangrész állagmegóvása; az értékesebb, nehezen észrevehető képződmények /barlangi gyöngyök, talajra nőtt cseppkövek stb./ megőrzésére megfelelő útvonalszakaszt jelöltünk ki. A kutatás jelenlegi stádiuma megköveteli, hogy csak a produktív kutatást végzők juthassanak be. A barlangi túrázás feltételeinek megteremtése után - várhatóan ez év második negyedében - szervezett körülmények között a Hegymászó Szakosztály részére is biztosítani fogom a túra lebonyolítását.

1981. február 16."

Március 15. Alba Regia barlang /Bakony/ /44 fő/

V e z e t ő: Peták István

A TV természetjáróival rendezett közös túra autóbusszal.

Április 26. Budai hegyek /17 fő/

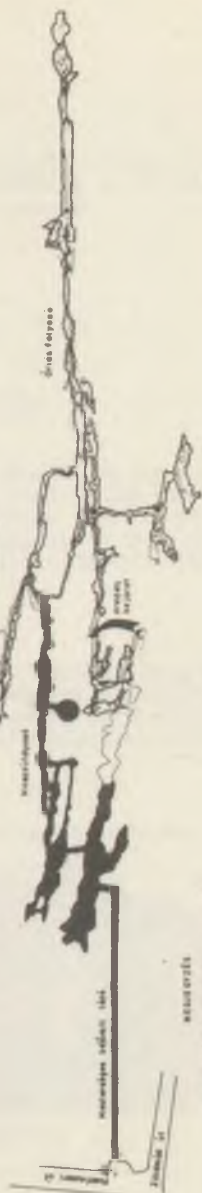
V e z e t ő: dr Hartig Miklós

Május 24. Pilisszántói kőfülke /5 fő/

V e z e t ő: Pogácsás György

Sarcophaga bedfordi

Problema a fozului Sarcophagii (sect. 1901-12)
 Sarcophaga bedfordi, sect. 1901-12
 din Muzeul 1901

REZULTATE

- Sarcophaga bedfordi, sect. 1901-12
- Sarcophaga bedfordi, sect. 1901-12

Sarcophaga bedfordi

- 1981.VII.9. Zakariás Zoltán - Trolltindene, Norvégia
- VII.20. Bobály István - Szófiából, Pirin túra után
- VII.25. Neidenbach Ákos - Kaprun, a Moravec iskolából
- VII.25. Pogácsás György és Ágota - Magas Tátra edzőtábor
- VIII.5. Dura Lajos - K - Kaukázus, Itkol szállá
- VIII.6. "Talpi" Lakatos János és "Pipás" Gábor Zoltán - Kaukázus, Itkol szálló
- VIII.15. Jordán Kamill dr Trója
- VIII.16. Szentgyörgyi József és Felesége - Kölnherhaus, Tirol
- VIII.19. Fekete Antal - Retyezát
- VIII.29. Kalmár Lászlók és dr Sibalszky Zoltán - Dumitor
- IX.9. dr Puskás Elemér és dr Prinz Gyula - Magas Tátra
- IX.10. Kollár Lajos és Török Turul - Bernina
- IX.29. Csanádi Sándor és Csáki Maronyák Éva esküvőjük után - Mont Blanc csücsáról
- VII.6. Görgényi András és három unokája - Drezda
- X.19. Pogácsás György és az Andok expedíció - Quitó
- XI.13. Orbán Pál és az Andok expedíció - Quitó

ECUADOR SUD AMERICA

Una casa ibera en la mitad del Mundo
Museo Etnográfico del profesor H. Vera.

Peasant house in the middle of the world
Ethnographic Museum Professor H. Vera.

1981 NO 1 3

*Tisztelettel küldtem népszerű-
lettemel. pirosas expedíció
a dr. Márszil.*

György, Ágota

*Vera, Ág. Sándor György
Szentgyörgyi József*

Foto H. Vera - Quito

IMPRESO EN EL ECUADOR POR EMERSON VILLALBA CARRERA. TEL. 3.829.81. P. O. BOX 1000. QUITO - ECUADOR. - PROHIBIDA LA REPRODUCCION

Sn
dr. DEZSÉNYI GÁBOR
H-1085 Budapest
Sakélovon 49.
HUNGRIA
EUROPE

TAGJAINK NYILVÁNOS SZEREPLÉSE

Televízió

Pogácsás György "Élő múzeumok" című előadására 1981. október 18-án került sor a TV képernyőjén. A Magyar Nemzeti Múzeum ásvány és kőzettáraról, valamint a terepen található érdekességekről szolt a geológiai ismertetés.

Föld és Ég 1981.

Január	Neidencbach Ákos:	Magyar alpinisták a Pamírban
	Juhász Árpád:	Geológus szemmel a Cserháltól az Upponyi hegységig
Február	Juhász Árpád:	- Geológus szemmel a Bükkben és a Mátrában - Elbrusz '80
Március	Juhász Árpád:	Geológus szemmel a Cserhátban
Július	Juhász Árpád:	Geológus szemmel a Budai hegységtől a Dorogi szénmedencéig
Augusztus	Juhász Árpád:	Geológus szemmel a Gerecsében
November	Juhász Árpád:	A Velencei hegység

Élet és Tudomány

Augusztus 14. Karlócai Miklós: A banán virága

Természet világa 1981

Január	Kunfalvi Rezső:	Irányzatok a hegymászásban I.
Február	Kunfalvi Rezső:	Irányzatok a hegymászásban II.
December	Kunfalvi Rezső:	A hópelyhtől a lavináig

SZEMÉLYI DOLGOK

D e z s é r y i János Hegymászó Bizottsági tagságát 1984. december 31-ig meghosszabbította a Magyar Természetbarát Szövetség Intéző Bizottsága. A megbízást Rakonczay Zoltán elnök és dr. Lőrinczi Géza főtítkárr írták alá.

M ó z e s István lett - a Hegymászó Bizottság döntése alapján - az 1981. év legjobb hegymászója. Az elismerést a Magas Tátrában végzett extrém mászásaiért kapta. Mózes az OSC sportolója, az MFT-nek nem tagja.

NESZTOROK KÖSZÖNTÉSE

Dr B a r c z a Ferenc 1981. február 18-án betöltötte 94. életévét. Szakosztályunkkal élénk levelezési kapcsolatot tart. Érdekes és értékes adatait, melyet a jelen és a múlt hegymászásáról folyamatosan ad, mindig örömmel olvassuk.

S z a b ó Ferenc 70. születésnapjára utólagosan küldünk jókívánságokat, hiszen a jeles évfordulóról az előző beszámolómban kellett volna megemlékeznünk. Barátunk még Műgyetemi hallgató korában lépett be a BETE-be, ahol később választmányi tag, 1938-ban elnök lett.

Társaságunkkal több mint 50 éve szoros kapcsolatban áll.

S t é p á n Nándor 70. születésnapjáról ugyancsak egyéves késéssel emlékezünk meg, s köszöntjük nesztoraink között. Mint földrajztanár vonult nyugalmába, azóta a Kartográfiai Vállalatnál tevékenykedik. Egyetemista kora óta tagja a BETE-nek, 1934-ben elnöke is volt.

ÚJ TAGJAINK

A Hegymászó Szakosztályba 1981-ben a következők léptek be:

Barczikai Dénes	vegyészmérnök	1022	Herman Ottó 29.
Benke Magda	iparművész	1081	Köztársaság tér 8.x/44.
Hoffmann György dr	tud. munkatárs	1125	Istenhegyi út 86/a.
Katona László	testnev. tanár	1163	Farkashida u 22.
Kollár Lajos	színházi ügyelő	2000	SZENTENDRE Művész tér 1
Kubiszyn Anna	testnev. tanár	1163	Farkashida u 22.
Lakatos Judit	pedagógus	1027	Mártírok útja 40.
Martinovich Valér dr	biológus	1023	Frankel Leó u 23.
Makó László	gépészmérnök	1029	Bakáts tér 2.
Nagy Sándor dr	tud. munkatárs	1096	Erő u 15.
Palla Gyula dr	ügyvéd	1021	Labanc u 18.
Serényi Emma	zenetanár	1111	Bartók B. út. 10-12.
Szabó-Pap Krisztina	rendszertervező	1026	Küküllő u 12.
Török László Turul dr	matematikus	2000	SZENTENDRE Művész tér 1

BARÁTI HEGYMÁSZÓ KLUBOK

Köztudott, hogy a Magyar Földrajzi Társaság pénzügyi lehetőségei, így a Hegymászó Szakosztályé is rendkívül korlátozott.

Azt, hogy 1981-ben mégis megjelenhetett a BESZÁMOLÓ'80, és lebonyolítottuk Wanda Rutkiewicz vendéglátását, az "Alpesi Rózsa" szakosztályvezetőjének, Csanádi Sándor tagtársunknak a közbenjárására az Energia Vasas SE. elnökségének, hangsúlyozottan Köves Imre elnöknek köszönhetjük. Támogatásukért itt is kifejezzük hálánkat.

A Bucsecs a Barcaság felől.

IN MEMORIAM

Barcza Imre
/1881-1938/

Születésének 100. évfordulóján tisztelettel emlékezünk az MTE Egyetemi Osztálya, majd a BETE kirándulási felelősére, a Magyar Turista Szövetség első könyvtárosára, a neves kalauzíróra, aki Thirring mellett szerkesztője volt "A Duna balparti környéke" /1923/, főszerkesztője a "Mátra" /1930/ és főmunkatársa a "Bükk" /1934/ kalauznak. Jelentős mászásokat végzett az Alpokban és a Magas Tátrában, Ő a Karbunkulus torony első téli megmászója. Túrairól élvezetes leírásokat közölt a Turisták Lapja és a Turistaság és Alpinizmus.

Meghitt összejöveteleken ma is énekeljük a dalt:

"Jó fiú az öreg Barcza,
Mindig mosolygós az arca,
Sível jött Ő a világra,
Úgy dajkálta a mamája."

Dr Bulla Béla
/1906-1981/

Akadémikus, tanszékvezető egyetemi tanár születésének 70. évfordulója alkalmából 1981. szeptember 20-án tudományos emlékülés, emléktábla avatás és emlékkiállítás volt Keszthelyen. A Hegymászó Szakosztály arról a pártfogójáról emlékezik meg, aki 1957 januárjában fogadta Karlócai János és Dezsényi János látogatását, és ettől kezdve egyengette az utat a Földrajzi Társaságon belül a Hegymászó Szakcsoport megalakításához.

Dr Szigeti Kilián
/1913-1981/

Egy alkalommal találkoztunk vele, a szakosztályi vándorgyűlésen Pannonhalmán. A megbeszélte időpontban ott ült a Várhegy utáni harmadik dombon álló Nagyboldogasszony kápolnában az orgonánál. Mi az arborétumból jövet valamit késtünk. Azután megkezdte ismertetését arról a barokk faorgonáról, melyet játékaival is bemutatott. Elbűvölő volt a tudása, közvetlensége és feloldódása a zenében. Bencés volt, főiskolai tanár, a határokon túl is elismert orgonatortónész. Sajnáljuk, hogy többé nem találkozhatunk.

H Í R E K

- Messner Everest könyve, melyben az 1978. május 5-i, oxigénpalack nélküli első csúcsmászásukat és annak előzményeit írja le, még 1978-ban két kiadást ért meg. Ugyanez a könyv a Gondolat Kiadónál magyarul is meg fog jelenni 1983-ban. A könyv lektorálására Szakosztályunkat kérte fel a kiadó.
- Arnold Bernd, az NDK-beli homokmászás legkiválóbbja dia és színesfilm bemutatással előadást tartott a Bocskai úti TIT Studióban, 1981. november 25-én. A film érzékeltette a homokmászó nagyszerű ritmusát. Sajnálatos, hogy a jó előadásnak mindössze 71 hallgatója volt.
- A Magas Tátra hegyvilága c. Komarnicki kalauz 1978-ban jelent meg, és teljesen elfogyott. Szakosztályunk dr Árkay Istvánhoz, a Medicina igazgatójához az alábbi levelet intézte 1981. november 2-án /részletek/:

A Földrajzi Társaság szükségesnek tartja az új kiadást, mert

- a kirándulók, túristák és hegyászok részére írt kalauz eddigi sikere - a gyors elfogyás, a Nívó díj, az Ezüst Gerely díj - igazolta, hogy ez a modern Magas Tátra kalauz régi igényt elégített ki, sajnos az alacsony példányszám miatt nem teljesen;
- egy új kiadás szélesebb körben ismertetheti azt az elnevezésgyűjteményt, melyet eddig más Tátra kalauz megközelítőleg sem tartalmazott.

Egy új kiadás esetén hangsúlyozottan kérjük a kisebb formátumot és a többkötetes felosztást, mert egyetlen komoly kalauz sem nélkülözheti a zsebben elhelyezhetőséget.

Óhatatlanul kívánatos a terjedelem legalább egy ívvel való növelése, mert az elfogyott kalauzból helyszűke miatt értékes részek maradtak ki."

- Az MFT 1981. október 21-i választmányi ülésén Szakosztályunk bejelentette, hogy dr Prinz Gyula professzor, egykori BÉTE tag 100. születésnapja alkalmából megemlékezést fog tartani. E bejelentés hatására a Társaság elhatározta, hogy egész napos emlékülést fog rendezni Szegeden, Prinz Gyula utolsó működési helyén.
- A Nemzetközi Alpinszövetség /UIAA/ 1981. októberében tartotta közgyűlését Luganóban. A Hegymászó Bizottságot Lakatos János tagtársunk képviselte. A közgyűlés elfogadta azt a magyar meghívást, hogy az IFJÚSÁGI SZEKCIÓ 1982-ben Magyarországon tartsa találkozóját.
- dr Barcza Ferenc nesztorunk folyamatosan küldi az USA-ban megjelenő CLIMBING /Colorado/, ADVENTURE TRAVEL, és SIERRA /San Francisco/ folyóiratok számaint könyvtárunk részére.
- Megalakult a Hegyvidéki Testedzők Egyesülete /HTE/ keretében a Hegyvidéki Alpin Club 1981. októberében. Vezetője Katona László tagtársunk.
- A Hegymászó Bizottság körlevelet adott ki 1981. június 4-én arról, hogy a Szádelői völgyben a Szlovák Környezetvédelmi Hivatal - a korábbi ideiglenes korlátozással szemben - teljesen - megtiltotta a sziklamászást. A rendelkezést szigorúan ellenőrzik, és a tilalom megszegőit büntetik.

- A lengyel "TATERNIK" folyóirat szerkesztője, Jozef Nyka gratulál az 1979. évi BESZÁMOLÓ-nkhoz, és közli új címüket:

Redakcja "Taternik" ul. Klaudyńy 12 m 79
01-684 Warszawa

- Fehér asztal /25 fős zárt körű összejevetel/ volt tavasszal a május 8-i, és ősszel a november 13-i előadások után a Vörös Postakocsi Étteremben /IX. Ráday u 15/, és a Rutkiewiczzatiné után a Gellért sörözőben. A május 8-i baráti vacsorán dr Kádár László tiszteleti elnökünk is részt vett.
- Az 1980. évi Győr-Pannonhalma szakosztályi vándorgyűlésünket az MFT 1981. áprilisi közgyűlésén dr Somogyi Sándor főtítkárral kiemelten méltatta.
- A Magyar Nemzet 1981. március 21-i számában a Tisztelt Szerkesztőség rovatban Sonnevend Imre erdőmérnök írása jelent meg Czárán Gyuláról. A cikk így végződik: "Munkássága emlékéért, úgy hiszem, már csak néhány öreg turista őrzi." Szakosztályunk levelét arról, hogy Czárán emlékére külön szakülést tartottunk 1981. január 9-én /lásd jelen Beszámoló elején/, a Magyar Nemzet 1981. április 20-i számában közölte. Ugyanitt még egy hozzászólás jelent meg Gyurich László tagtársunktól "Kik voltak a Bihargók" címmel.
- Iván Bohus /059 60 Tatranská Lomnica 85/ köszöni az 1979. évi Beszámolót, és a korábbiakból is kér, hogy a VYSOKÉ TATRY irodalmi rovatában ismertesse.
- A Lóczy terem felújítása befejeződött. Az újralfestett sárga falak és a jól záró sötétítő függönyök jelentősen kellemesebb környezetet adnak ezentúl szaküléseinkhez. További fejlődési lehetőséget látunk még jobb minőségű vetítővászon és vetítógép beszerzésében ...
- A Hegymászó Bizottság réteglapja, a "HEGYMÁSZÓ" 1981-ben sajnálatos módon - lapengedélyezési gondok miatt - egy alkalommal sem jelent meg.
- A magyar teljesítmény-hegymászásban a teljesített pontértékek alapján az élgárda tagjai 1981-ben a következők:

Dékány Péter	Orvosegyetemi Sport Club
Bocsák Béla	" " "
Zöhc Miklós	" " "
Mózes István	Vörös Meteor Turista Egyesület
Huszár Gyula	" " " "
Tivadar Tamás	" " " "
Himmer József	Miskolci Alpin Club
Szálkai István	" " "

- Az Energia Vasas SE elnöksége 1981. január 27-i levelében arról értesítette Szakosztályunkat, hogy az Alpesi Rózsa hegymászó szakosztály vezetésével Csanádi Sándort bízta meg. Helyettese Makó László. /Mindketten MFT tagok/
- Ujra megalakult a Térképbarátok Köre, 1981. szeptember 30-án. A bevezető előadást Hrenkó Pál tartotta, "Térképészeti kutatásaink helyzetképe" címmel. - Azóta havonta egy előadás van a TIT Studióban /Bp. Bocskai u. 37./. A Térképbarátok Körének elnöke Skerletz Iván.

NEMZETKÖZI HEGYI FILMFESZTIVÁL

1981. májusában rendezték meg 29. alkalommal ezt a fesztivált. A kiadott összefoglaló címe:

29. filmfestival internazionale montagna esplorazione "citta di trento"

Az egy évvel korábban megrendezettről a HEGYMÁSZÓ 1980/2. számában közöltünk összefoglalást. Tudtuk, hogy a vetített filmek enyhén szólva laza összeválogatásáról kialakított véleményünk nem ér el Trentóig, mégis reméltük, hogy mások is osztva véleményünket, eljuttatják szavukat a rendezőhöz.

Valami ilyesminek kellett történnie, mert a 29. fesztivál anyaga már valógatottabb, átgondoltabb, és a Fesztivál szándékával jobban egyező volt.

A filmeket ezúttal héttagú bizottság mérlegelte, hat nemzetet képviselve. Valamennyi bíráló hegymászó, a hegyekkel kapcsolatos adatközlések és fényképezési viszonyok alapos ismerője. A gondos bírálat ellenére is a vetítésre került 63 film között is adódott számos nem oda való.

Bemutattak 16 olasz, 11 francia, 9 német, 6 amerikai, továbbá néhány más nemzetből 1-1 filmet. Magyar ezúttal nem volt. A 63 filmből 22 alig, vagy egyáltalán nem hegyi tárgyú, 6 régebbi játékfilm felújítás, 6 rajzos film volt. A hegyi filmek közül 39 hegymászással, 9 kutatással foglalkozik.

Néhány érdekesebb, vagy szokatlanabb tárgyú film.

A "Hegymászónők" című ausztrál film különös kísérlet a mászás és a balettszerű tánc összevonására. - A háttér gondolat a női egyenjogúság eszménye.

Csehszlovák film foglalkozik az 1979-es sikertelen Jannu expedícióval. Kínai film mutatja be a világon egyedülálló Jandang-Shent 120 sziklatű tornyával.

Francia filmek:

- "Kalandok a Matterhornon". J.M. Bolvin sível vágta le a keleti falon. Más alkalommal egyedül, négy óra alatt mássza meg a normálicő 12-14 óra helyett az északi falat, és a csúcstről sárkányrepüléssel ereszkedik le,
- különös ötlet: kosztümös visszaemlékezés az alpinizmus hőskorára, a Mont Blanc 1760 és 1860 között "társadalmi eseményként" nyilvántartott megmászásaira,
- a K 2 sikertelen ostromát ismerteti az a film, amelyik a hegy DNY pillérén kísérli meg a csúcshódítását,
- érdekes Földünk legnagyobb, a 4500 m-es Rupal falának átmászási kísérlete /Nanga Parbat 8125 m/. Alig 200 m van hátra, amikor vissza kell fordulniuk.
- Új Guineában úttalan öserdőn át érik el kutatók azt a barlangot, melyben 300 m mélyre szállnak le,
- "Az ég pillére" az Aiguille du Dru nehezebbik útjának 4 hegyivadász katonája által teljesített téli megmászásáról,
- "Az ég kapuja" hegymászói gyakorlatokról és meditációkról szól,
- a patagóniai Fitz-Roy csúcának elérése 1800 m-es gránit falán át, rossz időben.

Nyugatnémet filmek:

- "Az Alpok apokalipszise" bemutatja, hogyan lepik el a szállodák a leg szebb magashegyi tájakat, és szállítják télen-nyáron a "diszkomániás"

- síelőket az eddig érintetlen gleccserekre,
- az 1980. évi Annapurna vállalkozás,
- új téma "Sível Korzikán át"
- az Ama Dablan-t (az Everest-től DNY-ra) mint szent hegyet 1979-ig tilos volt megmászni. Messner és Oelz vállalkozásuk közben megmentenek egy ausztrál csoportot, akik jéglavina áldozatai lettek,
- az USA legmagasabb hegye a Mount McKinley. A 16 fős expedíció tagjaiból a gyakori viharok miatt csak 9 fő éri el a csúcst.

A japánok két Himalája filmmel szerepeltek, a Kancsendzönga negyedik meghódítása, ezúttal többlet oxigén nélkül, és a Csomolungma ostroma észak felől.

Az olaszok 16 filmje közül igazában egyik sem magashegyi tárgyú. Hegyvidéki életképek, tájak, emberek, természet.

A többi szereplő ország egy-két filmje túlnyomóan ismert tájakra visz, az eddig felsorolatkhoz alig mérhető.

A fesztivál értékes része volt a régi Trenker-filmek felújítása. Biztosan sokan vagyunk, akik emlékeznek ezek bemutatására és az akkori átítói sikereikre. Sokunknak egész életre ható élmény volt egy-egy Trenker film.

Mennyi emberbe oltotta be a hegyek iránti szeretetet, rajongást! Az itt újravetített "Hegyek lángokban", "Hívnak a hegyek" vagy a napóleoni időkben játszódó "Lázadó" meseszövéssükkel, rendezési ötleteikkel, nem utolsó sorban tájaikkal és a főszereplő Trenkerrel maradó élménnyé váltak. Szébb emléket nem lehetett állítani a filmek alkotójának, mint újravetítésüket a fesztivál keretében. Ezek igazi magashegyi, és a fesztivál kitűzött céljának megfelelő filmek.

Szentgyörgyi József

Cimone della Pala és a Vezzana.

KÜLÖNÖS ERDŐPUSZTULÁS
/kivonat útinaplónkból, 1981. Tirol/

1981. augusztus 7-én túrara indulok feleséggel a Tuxertal délkeleti lejtőjén. 1500 m-en járunk, amikor óriási, 50-60 méteres fenyőket látunk kidőlve, illetőleg a földből gyökerestől kitépve, szerteszét az úton. Ami a legmegdöbbentőbb: 6-10 méteres körben övezik a törzs alját a szinte teljesen ép gyökerek. Ez nem lehetett lavina, mert az nyiladékszerű utat tör, mindent lekaszálvá. De nem lehetett szélvihar sem, mert az kikeresi áldozatait, egy-egy szépszál fenyőt, letördeli az ágakat, letöri a törzset. Láttam már öregségtől elfeküdt óriásfenyőket a Retyezátban korhadtan szétomolva megsemmisülni. Három éve a Stubaitalban is láttunk erdőpusztulást. Az más volt, ott a lezúduló sáros-vizes kötőmegek kimosták a fák alól a talajt, az áradat vitte a törzseket, legalyazta a fákat, még a kérget is lehántotta.

Itt a kidőlt fák lombja teljesen ép, eleven zöld. Az úton keresztben fekvő, egymásra zuhant törzsek alatt mászunk-bujkálunk át, amikor előttünk motorosfűrészek sivítő hangját halljuk. Erdészek csapatához érünk. Ők az út felszabadításán dolgoznak. Mi ennek a különös természeti katasztrófának a magyarázata - kérdezzük.

A nyár derekán, július 21-én egész nap havazott. A kitartóan hulló súlyos hótömeg a fenyőfák sűrű, nyári lombjára tapadt. Télen, amikor a talaj át van fagyva, és ezért szilárd, a fák a legsúlyosabb terhet is elbírják, de nyáron a talaj fel van lazulva, a fa nem tud megkapaszkodni, és gyökerével együtt kiborul.

Ilyen időjárási állapot a Tuxertalban emberemlékezet óta nem fordult elő. A kár felbecsülhetetlen, a kiborult törzsek hasznosításából alig térül meg valami. A természeti csapás a nagy és kis fákat egyaránt sújtotta, az erdő romhalmazzá vált. A tisztogatás munkája nagyon nehéz, nem gazdaságos. Mégis el kell végezni.

Elgondolkodva folytatjuk túránkat.

Szentgyörgyi József és Felesége

HEGYI SZOBRÁSZAT

/A Svájci Alpin Klub folyóirata, a DIE ALPEN 1981. évi külön kiadása csak ezzel a témával foglalkozik. A füzetet Lakatos János hozta ajándékul, amikor Luganóban járt az UIAA közgyűlése alkalmából./

A helyszínrajzos tájékozódás igénye a XVI-XVII. században merült fel Svájcban. Az első alpin térképek megjelenését rövidesen követte a hegyek modellezésének vágya. A XIX.sz-ban igen sokan barkácsoltak hegymodelleket ill. dombortérképeket. 1896-ban 160 darabot, 1947-ben 480 darabot tartottak nyilván Svájcban.

A legrégebben készült modellt Pfyffer készítette 1750-ben a Pilátusról, 3,5x1,8 m alapterületen. Ő később Svájc középső részét modellezte 1:11.000 léptékkel, 136 résztömbből összeállítva. E modell később hadászati jelentőségűvé lépett elő, amikor 1799-ben ennek alapján sikerült megakadályozni az orosz hadsereg átkelését az Alpokon.

Joachim Eugen Müller 1788-ban Svájc teljes dombortérképének elkészítésébe fogott bele. Egyszerű, teodolithoz hasonló mérőkészüléket használt a terepfelmérésre. Nyolc év munkájával készült el az 1,5 x 4,5 m alapterületű modell, 1:60.000 léptékkel, melyet Napóleon 1802-ben megvásárolt.

A Mont Blanc első modellje 1:45.000 léptékkel 1788-ban készült el, túlzott magassági ábrázolással. A Cotthard vasút építésének kezdetén a vasúttársaság 1:25.000 léptékű modellt készíttetett Xaver Imfelddel, hogy a tervezett vasúvonalat bemutathassák a nyilvánosságnak.

Imfeld volt az első, aki az eddigi nagy léptékű modellek helyett kis léptékű ábrázolást készített. A Matterhorn 1:5.000 léptékű modellje jelentette a hegyi szobrászat kezdetét.

Eduard Imhof az egyik leghíresebb hegyi szobrász. Modelljeit úgy készítette, hogy 1:10.000 léptékű térkép alapján falemezből kivágta a szintvonalakat, ezeket a lemezeket egymásra helyezte, így megkapta a hegy durva alakját. Erre plasztilin bevonatot tett, majd a gipszhabarcs öntés következett. Ekkor kezdődött a szobrászat: különleges szerszámokkal kivészte a felmérések és fényképek alapján a felszíni alakzatokat. Ez a legnehezebb és legmunkaigényesebb feladat, és itt őül el a modell jósága is. A modell sokszorosítására is van lehetőség: fejjel lefelé lógatva körülveszik zselatinos folyadékkal, ennek megszilárdulása után az eredeti modellt kiemelik, és az így létrejött negatívot gipszhabarccsal kitöltik. A zselatin rugalmassága lehetővé teszi a kiugrások, áthajlások modellezését is: kiemeléskor a zselatin gumyszerűen félreahajlik, de utána visszatér eredeti alakjába.

Imhof 1936-ban határozta el, hogy 1:2.000 léptékben megformázza a Windgallen óriási északi falát. A tizenkét részből álló modell 1,6 x 3 m alapterületű, és az 1939-es svájci országos kiállításon mutatták be. Ugyanerre a kiállításra Imhof elkészítette a Bietschhorn hasonló léptékű modelljét is.

A hegymodellek a Nap járásának megfelelő világításban igen látványosak, tanulságosak, szemléltető erejük a térképekénél jóval nagyobb. A kis léptékű hegyi szobrászatnak pedig esztétikai és művészeti értéke is van.

/Eduard Imhof cikke alapján, melyet Adler-Rácz József fordított./

ORSZÁGOS MAGYAR TURISTA KIÁLLÍTÁS

1931. május 16-tól június 21-ig Budapesten, a Magyar Királyi Technológiai és Anyagvizsgáló Intézet /VIII. József krt.6./ termeiben országos turista kiállítást rendezett a Magyar Turista Szövetség. A kiállítás az alábbi csoportokat fogta össze:

- turista irodalom
- turista történelem
- térképészet és útjelzés
- tájképek, festmények, diapozitívek
- turista alkotás modelljei, domborművek, emléktárgyak
- magas hegymászás
- téli turistaság
- vízi turistaság
- turista egészségügy és mentés
- turistaság a cserkészethetnél
- barlangkutatás
- meteorológia

A kiállítás ideje alatt húsz előadást tartottak a magyar hegységekről és a turizmusról, továbbá 4 kétnapos és egy ötnapos túrát szerveztek.

A kiállítás évkönyvéből megtudjuk, hogy 1930-ban 63 turista egyesület és szakosztály működött az országban 19.109 taggal. Az évkönyv az alábbi cikkeket közli:

- Helyes turista felszerelés
- A turisták és vadászok érdekelletéte
- Útjelzések
- Turista térképeink.
- Nevezetesebb barlangjaink
- Térképolvasás
- Rövid visszpillantás a turistaság sporttörténelmi fejlődésére
- Turista egészségügy és mentés

Külön felsorolást találunk a turistaalkotásokról, úgymint: hősi emlékek, menedékházak, kilátók, védőkunyhók, és forrásfogalások.

Végezetül tételes listán olvashatjuk a három terem és az előcsarnokban kiállított tárgyak jegyzékét, köztük a turista történelem becses ereklyéit. Szemelvények a közel 600 kiállítási tárgyról:

- régi síkötések sorozata
- a Magyarországi Kárpát Egyesület - valamint a belőle alakult egyesületek, osztályok és csoportok - családfája,
- a Magas Tátra 1:25.000 dombortérképe a magyar hegymászók feltáró teljesítményeinek részletes bemutatásával,
- az "Egyetemiek" galyatetői mh-nak modellje /1:100/ emeletenként szét-szedhető részekkel és mérhető berendezéssel, valamint első vendégkönyve,
- kötélgyűrű, melynek elszakadása 1908.VIII.8-án a Simontornyon /Magas Tátra/ Wachter Jenő halálát okozta,
- Lóczy Lajos professzor a Balaton jegén az egyetemi turistákkal /1906/ Az ismertetőt szerkesztette Vörös Tihamér, az MTSZ alelnöke, és Papp László, az MTSZ könyvtárosa. Kiadta az MTSZ /Bp.V.Alkotmány u.3. /. Terjedelme 144 oldal. Készült az "Élet" Irod. és Nyomda Rt.I.Horthy M.út 15. /ma XI.Bartók B.út./

CSORBA TÓ 1879.

Akik felkeresték a Magyar Nemzeti Galériában 1981 október és novemberben megtekinthető "Válogatás magyar magángyűjteményekből" c. kiállítást, láthatták Barabás Miklós 68 éves korában festett Csorba tó képét.

Barabás elsősorban arcképfestő volt, és kis vászakra dolgozott. A Csorba tó képe viszont a ritkábban előforduló nagyobb alakú alkotásai közé tartozik.

Ami a Tatra-járókat történelmi szempontból érdekli, az az, hogy láthatják a jól ismert panorámán kívül a tó környékét abban a kiépített állapotban, ahogyan 100 évvel ezelőtt a látogatókat fogadta.

A nemrégenszerencsésen felbukkant tájképet Barabás 1878/79 telén Budapesten készítette helyszíni vázlatok alapján Szent-Iványi József földbirtokos megbízásából.

A tó és környéke a képet megrendelő birtokoshoz tartozott, ő alakította ki az itteni fürdőéletet. A mű teljes címe: "Csorba tó a Szent-Iványi villából". A festmény bal oldalán három férfi látható. A legszélén a megrendelő, középen Hopp Ferenc, a budapesti Kelet-Ázsiai Művészeti Múzeum gyűjteményének megalapítója, a harmadik maga a festő.

Az alkotás portré-hűséggel készült, és maga Barabás is nagyra értékelte, mert évek múlva a mű másolatát elküldte Londonba.

A kép a Képzőművészeti Társulat 1879. évi tárlatán nagy sikerrel szerepelt. Erről a Pesti Hírlap is megemlékezett 1879 márciusában.

/Az évkönyv 1869/70 óta jelenik meg. Bár a háború óta külön német és külön osztrák alpesi egyesület működik, az évkönyvük változatlanul közös./

Az 1931-es kötetben tökéletes nyomdatechnikájú színes és fekete-fehér képeket találunk. A melléklet, az ún. évi ajándék a Pala-csoport Aegerter-féle kitűnő, történeti megjegyzésekkel ellátott térképe.

1930-ban a geológus és hegymászó G.O. Dyrenfurth által vezetett nemzetközi expedíció a Kancsendszöngát ostromolta. Nyolcezres csúcsára addig még nem jutott fel senki. A monszon betörése, a rossz hóviszonyok és a technikai nehézségek miatt ez az expedíció sem járt sikerrel, ugyanakkor 4 hétezres csúcsot hódítottak meg /ezzel 13-ra nőtt a megmászott hétezresek száma/, több hágót feltártak, és gazdag tudományos anyaggal tértek haza.

Willy Merkl az 1929. évi Kaukázus-expedícióról számol be. Több négyezrest másztak meg elsőként, az Usbát harmadikként. Feljutottak az Elbrusz csúcsára is.

Olvashatunk az anatóliai Ercyas Dag-on végzett mászásokról és sízésről, és Észak-Albánia kopár mészkőhegyeinek feltárásáról.

Willy Welzenbach az Alpok híres jégfala, a Fiescherwand direkt megmászását vitte végbe, ehhez az újfajta, 10 fokú hágóvas nyújtott segítséget.

Több cikk az Alpok akkor még ritkábban látogatott vidékeinek felkeresésére lelkesít szép képekkel és érdekes szöveggel. A Hochkönig a Mandlwand látványos tornyaival, a Grossarl környékének hóborította hegyei, a Lizum völgye akkor még csendes és elhagyatott volt /ma mindenütt tömegeket találunk/. Néhány szép túraleírást olvasunk a sexteni Dolomitokról, a Hafner csoportról és az akkor épült Reichenberger menedékház környékéről.

Kunfalvi Rezső

Larsee-tornya (Rosengarten-csoport)

100 éve írták a FÖLDRAJZI KÖZLEMÉNYEK-ben

Az 1881-es év rangos földrajzi eseménye volt a Velencében megtartott III. Nemzetközi Földrajzi Kiállítás. Az ennek előkészületeiről szóló hírek, illetve beszámolója végigvonul az egész évfolyamon.

A kiállítandó anyagokat a rendezőbizottság 8 tudománycsoportba sorolta:

1. Mennyiségtani földrajz, földisme
2. Víztan, tengerészeti földrajz
3. Természettudományos földrajz, állat, növény és LÉGTŰNETTAN
4. Antropológiai, entográfiai és filológiai földrajz
5. Történelmi földrajz és a földrajz története
6. Kereskedelmi, gazdasági és statisztikai földrajz
7. Módszertan a földrajz tanítására és népszerűsítésére
8. Földrajzi utazások és felfedezések

Magyarország 530 négyzetméter falfelületen és 94 folyóméter asztalon állított ki, mind a nyolc témában. Sikerrel, mert a 47 magyar kiállítóból 30-at jutalmaztak, köztük Déchy Mórt is, aki a Szikkim Himalájában tett útján készített térképéért és fényképeiért aranyérmét kapott.

Ez a korszak Afrika feltárásának fénykora. Szinte minden számban olvashatunk valamely expedíció sikeréről, kudarcáról, vagy tragédiájáról. Így hírt kapunk Stanley előrehaladásáról a Kongó mentén, De Brazza Ogave menti francia expedíciójáról, a belga érdekltségű Nemzetközi Afrika Társaság tevékenységéről, Gallieni kapitány és társai szenezáli útjáról, és a Flatters-féle francia expedíció pusztulásáról.

A Közlemények ismerteti azt az angol tervet is, mely szerint a következő években át akarják kutatni a Kenya és a Kilimandzsáró "hó ormait".

Az életveszélyes kalandokban bővelkedő expedíciós híreken kívül olvashatunk "kéjútazásról" is. Egy amerikai gőzhajózási társaság egyik gőzöcsét "kéj yachttá" alakította át, melyen fejenként csekély 500 fontsterlingért 50 utas hat hónap alatt körbeutazhatja a Földet. És "hogy a hajón a csend és egyetértés meg ne zavartassék", a yacht kapitányát felhatalmazták arra, hogy a renitens utasokat a legközelebbi kikötőben: partra tegye.

A folyóiratból megtudhatjuk azt is, hogy ekkortájt a világon 354.000 km vaspályán 150.000 gőzmozdony száguldozik. Az általuk képviselt lőerők száma 30 millió.

Több önálló cikk közül említésre méltó a Hanusz István tollából származó leírás Whympér 1880. évi délamerikai sikeréről, a Csimborasszó meghódításáról.

Ugyancsak érdekes György Aladár két írása. Az egyik a "Sziklás Hegység és a Colorádó canon-ia"-t ismerteti. A másik a Földközi Tenger pusztulásáról szól. Az utóbbiban ismereteti azt az akkoriban szokatlan véleményt, hogy Európa egykor összeköttetésben volt Afrikával, "sem a Fekete Tenger, sem az Atlanti Óceán vizei nem hatoltak ide". Majd kifejti, hogy a Földközi Tenger sekély, és több vizet párologtat el, mint amennyi utánpótlást kap. Ráadásul a Nílus és a Fő állandóan tölti, így a tenger a messi jövőben csak egy - az Atlanti Óceánba ömlő - folyóvá fog válni. Szerencsénkre erre még várni kell. A rövid közlemények között szerepelt, hogy az angolok az utolsó tíz évben sokat tettek a Falkland-szigetek, vagy Malvinák benépesítésére. 1870-ben 830 lélek élt a szigeten, 1880-ban 1394-en laktak ott.

TAGJAINK MAGASHEGYI TÚRÁI

Dr. GÖTTSCHE LOWENSTAMM

Az Elbrusz kettős csúcsa

NÉV SZERINTI ÖSSZESÍTÉS

Adler Rácz József	Alpok
Alkér András	Andok
Antal Sándor dr	Magas Tátra
Benke Magda	Magas Tátra, Pirin,
Berzi László	Andok
Csáki Maronyák Éva	Magas Tátra, Alacsony Tátra, Királykő, Alpok
Cenner Gyula dr	Magas Tátra, Alacsony Tátra, Nyugati Tátra, Eperjesi hegység, Szlovák paradicsom
Csanádi Sándor	Magas Tátra, Alacsony Tátra, Királykő, Alpok, Kaukázus
Dura Lajos	Fogarasi havasok, Kaukázus
Fekete Antal	Kis Fáttra, Gömör-Szepesi é.hg., Osztrovszki, Retyezát, Paring
Fekete Zoltán dr	Alpok
Gáborné Barakonyi Ágnes	
Férjével	Kaukázus
Gábrriel András dr	Magas Tátra, Rila
Halmágyi Ottó	Fogarasi
Halmos Péter	Magas Tátra, Kaukázus
Hevesi Attila dr	Cascade
Karácsony Margit	Fogarasi
Karlócai Jánosné dr	Alacsony Tátra, Nyugati Tátra
Karlócai Miklós	Alpok
Katona László	Magas Tátra
Kiszely György	Magas Tátra, Elbai homokkő, Kaukázus
Kollár Lajos	Alpok
Kubassek János	Magas Tátra, India
Kunfalvi Rezső	Magas Tátra, Alpok
Lakatos János	Kaukázus
Makó László	Magas Tátra, Alacsony Tátra, Királykő, Kaukázus
Móga János	India
Molnár Lajosné Férjével	Alacsony Tátra
Nagy Sándor dr	Kelemen, Pirin, Pamír
Óvári Árpád	Retyezát
Orbán Pál	Andok
Pathy Nagy Ernő	Magas Tátra, Alacsony Tátra
Péterváry Gábor	Magas Tátra
Pogácsás György	Andok
Prinz Gyula dr	Magas Tátra
Puskás Elemér dr	Magas Tátra
Rakonczi János dr	Olimposz
Sára György	Magas Tátra, Elbai homokkő, Kaukázus, Andok
Sibalszky Zoltán dr	Nyugati Tátra
Skerletz Iván	Kaukázus
Székely András dr	Vietnam
Szentgyörgyi József és Felesége	Alpok
Tálos Zoltán és Családja	Magas Tátra
Török Turul	Alpok
Varga György dr	Kis Fáttra, Gömör-Szepesi, Osztrovszki, Radnai Szebeni, Paring, Retyezát
Vörös László	Magas Tátra, Elbai homokkő, Kaukázus, Pamír
Zakariás Zoltán	Bucsecs

A D A T L A P
az MFT tagok 19 . évi magashegyi túráiról

Hegység ill. hegycsoport:

Név:

vezető, résztvevő
/megfelelőt aláhúzni/

Lakcím:

Telefon lakáson:

munkahelyen:

Túratársak:

A túrához fűzött esetleges észrevételek:

Kelt:

aláírás

. . . és KITÖLTÉSE

A túrajelentések feldolgozása minden évben sok munkát kíván a Beszámoló szerkesztőitől. E munka jelentősen egyszerűsödik, ha a túrajelentések egységes formában készülnek. Bemutatjuk a jelentéshez használatos adatlapot, és kitöltési szempontjait.

A túrajelentést legegyszerűbb közvetlenül a túra után elkészíteni. Aki túrázik, rögtön jelentheti is. A végső beküldési határidő minden évben november 30.

ADATLAP kitöltésének szempontjai:

- magashegyi túrának számít az önerőből végrehajtott 1500 m feletti, vagy ennél alacsonyabb magasságú, de jelentős vagy érdekes túra, pl. homokkő mászások,
- a BESZÁMOLÓ célja, hogy lehetőleg teljes képet adjon t a g j a i n k magashegyi túráiról. Ezért a nem tagokat m.v. /mint vendég/ megjelöléssel kell szerepeltetni. Házastárs és gyermek tagnak számít.
- a jelentés formája napló, tehát tartalmaznia kell a dátumot, a gyaloglás indulási helyét /odáig a közlekedési eszközt/, útvonalát, végpontját, magassági adatokat, lehetőleg nehézségi fok és kalauz megjelöléssel,
- minden hegység túráit külön adatlapon kérjük a minta szerinti formában,
- g é p e l t anyagot várunk, az idegen nyelv ékezetekinek pótlásával,
- ha több tagtársunk közös túrán vett részt, kérjük egyeztessék, ki az az egy, aki mindnyájuk nevében jelent.

A szerkesztési munkát megkönnyíti, ha a túrajelentés az alábbi minta szerint készül:

Kis Péter

MAGAS TÁTRA

Nagy Pál

VIII.4. Tarajkáról Sziléziai ház

VIII.5. Karcsmar folyosó - Gerlachfalvi csúcs 2663 m

Batizfalvi próba - Sziléziai ház

/Komarnicki '78, 159, E II, és 159. G I-II/

BERNEROBERLAND

Kis Péter

Nagy Pál

Horváth József mv.

Csaba János mv.

VIII.29. Eiger állomásig hegyi vasút. Eiger Ny-i fal - Eiger csúcs 3970 m és vissza, az állomáson bivak.

/dr H.Dübi: Berner Alpen 162 út/

Szakosztályelnökség

K á r p á t o k

MAGAS TÁTRA /Vysoké Tatry/

dr Antal Sándor
és 2 fő

- VII.27. Tarajka - Sziléziai ház - Gerlachfalvi csúcs /2663 m/
- Tetmajer horhos - Hátsó Gerlachfalvi csúcs - Batizfalvi tó - Tátraszéplak
- VIII.1. Kópataki tó - Késmárki csúcs /2556 m/ - Tátralomnic Eurocamp
/Birkenmajer út IV/

dr Cenner Gyula
dr Karlócai Jánosné
és 5 fő

- VIII.6. Javorina - Rézaknák völgye - Kopa hágó /1756 m/ és vissza
- VIII.13. Csorba tó - Jamszko tó - Kriván /2496 m/ - Grúnik - Tri Studničky - Rašu mh.

dr Cenner Gyula
és 4 fő

- X.3. Csorba tó - Poprádi tó - Oszterva - Klin /2189 m/ - Batizfalvi tó - Felkai tó - Ótátrafüred
/Hideg, esős időben/

Csanádi Sándor
Makó László
és 6 fő

- II.7. Tátraszéplak - Sziléziai ház - Hosszú tó /1953 m/
Karcsmár folyosó - Karcsmár csorba /2545 m/ - Sziléziai ház
/Komarnicki '78 161.A. II⁺/
- II.8. Jégtechnikai gyakorlatok a Sziléziai-házzal szemben lévő 45-90°-os vízjégen, majd le Tátraszéplakra.
/A Kaukázus tél '81 edzőtúrája/

Csanádi Sándor
Csáki Maronyák Éva
Makó László
és az "Alpesi Rózsa" 18 hegymászója

- VIII.20. Felső Hági - Batizfalvi tó /1898 m/ - Batizfalvi völgy /1950 m/. Bivakolás
- VIII.21. Batizfalvi tó - Batizfalvi próba - Gerlachfalvi csúcs /2663 m/ - Batizfalvi tó - Poprádi tó /1494 m/ - Omladék völgy - Bivakváros /2000 m/
- VIII.22. Bivakváros - Poprádi tó - Szimbolikus temető - Poprádtavi mh.
/Fiatal hegymászók első tátrai túrája/.

Csanádi Sándor
Csáki Maronyák Éva
Makó László
és az "Alpesi Rózsa" 10 hegymászója

/Útvonalak jelölése Komarnicki '78 szerint/

- X.4. Tengersizem mh./1393 m/ - Barát /2068 m/ Nyugati fal III. 311.A Különböző változatok
- X.5. Tengersizem mh. - Chalubinski kapu /2033 m/ - Szmrecsini torony ÉNY gerinc IV. 313.B - Hátsó Szmrecsini csorba 313. A - Hátsó Barát /2172 m/ 310.C II. - Hátsó Barát csorba - Tengersizem mh.
- X.6-7. Tengersizem mh. - Vadorzó hágó /2307 m/ 251.B - Középső Menguszfalvi csúcs /2393 m/ II+ 252.A - Chalubinski csorba 252.B - Nagy Menguszfalvi csúcs 254.A III. - Hincói hágó 254.D II. - Tengersizem mh.
- X.8. Tengersizem mh. - Hátsó Barát csorba - Csubrina 256.E II+ - Hincói hágó - Tengersizem mh.
- X.9. Tengersizem mh. - Barát északi-fal 311.C.1 IV. - Komarnicki út - Tengersizem mh.

dr Gábrriel András
és 2 fő

- VIII.3. Csorba tó - Poprádi tó - Tengersizem csúcs /2499 m/ - Poprádi tó vill. megálló
- VIII.4. Tarajka - Rabló mh. - Vöröstorony hágó /2352 m/ - Téry mh. - Tarajka
- VIII.5. Tarajka - Kőpataki tó - Zöld tó - Fehértavi csúcs /2229m/ Zöld tó - Tátralomnic
- VIII.6. Tarajka - Rabló mh. - Rovátka - Lengyel nyereg - Keleti Vizoka /2428 m/ - Sziléziai ház - Ótátrafüred

Kiszely György
és 2 fő

- II.1. Halastó /Morskie Oko/ - Tengersizem csúcs /2499 m/
- VII.5. Menguszfalvi völgy - Ökörhát D-fal Estok-Janiga út /nehézség V./
- VII.6. Tarajka - Kőpataki tó - Nagy Morgás hágó - Zöld tó - Késmárki ház - Tátralomnic

Kubassek János
és 1 fő

- VIII.12. Ótátrafüredről Nagyszalóki csúcs /2452 m/

Kunfalvi Rezső

- VI.18. Felvonóval Kőpataki tó - Nagy Morgás /2040 m/ - Zöld tó - Tátralomnic
- VI.24. Felvonóval Kőpataki tó - Kis Morgás /1560 m/ - Start - Tátralomnic
- VI.26. Barlangliget - Hviezdon - Késmárki ház /1615 m/ - Tátralomnic

dr Martinovich Valér
Martinovich László
és 1 fő

- VII.30. Tarajka - Nagy Tarpataki völgy - Hátsó Középorom
csorba - Sárga torony DK-i gerinc - Sárga torony
/2385 m/
/Komarnicki 72B I./
- VIII.2. Tarajka - Nagy Tarpataki völgy - Kanalastoma tó -
Keleti Szalóki torony - Szalóki gerinc - Blásky völgy -
Felkai völgy
- VIII.4. Poprádi tó - Menguszfalvi völgy - Békás tavak - Hincó
tavi torony /2377 m/
/Komarnicki 274.B I./
- VIII.6. Tátralomnic - Hunfalvi csorba - Hunfalvi csúcs /2353m/
/Komarnicki 41.B/
- VIII.8. Tarajka - Kis Tarpataki völgy - Kisnyereg hágó - Mar-
kazit torony /2611 m/
/Komarnicki 62.D/

Pathy Nagy Ernő
és a Budai Pedagógus Sportkör 8 tagja

- VIII.20. Siklóval a Tarajkára - Nagy Tarpataki völgy - Rabló
mh. /1960 m/ - Tarajka

Péterváry Gábor
Benke Magda

- II.27. Sziléziai ház - Karcsmar folyosó - Gerlachfalvi csúcs
/2663 m/ - Batizfalvi próba - Sziléziai ház
/Komarnicki '78: 159.E II+ és 159.G I-II/

Pogácsás György
Dezsényi Ágota
Dezsényi János

- VII.26. Szimbolikus temető - Erzsike torony /1890 m/ -
Poprádi tó

dr Puskás Elemér
dr Prinz Gyula

- VIII.30. Tarajka - Hosszú tavi mh. /1920 m/ - Tarajka
/4 túratárssal, jeges daraesőben/
- VIII.31. Tri Studničky - Koprova völgy - Hlinszka völgy -
Koprova hágó /2180 m/ - Nagy Hincó tó - Poprádi tó -
Poprádi vá.
/3 túratárssal, a Hlinszka völgy második felétől
friss, helyenként csúszós, jeges, elég mély hó a
Hincó tóig/
- IX.2. Tarajka - Nagyszalóki csúcs /2453 m/ - Tarajka
/5 túratárssal. A csúcson napsütés. A felületen meg-
olvadó, nedves, elég mély hó/
- IX.4. Biela voda busz vá. - Fehérpatak völgye - a Késmárki
ház helye - Kopa hágó /1756 m/ - Javorina
/5 túratárssal, napos időben/

- IX.5. Tarajka - Sziléziai ház - Lengyel nyereg - Kis Viszoka /2489 m/ - Lengyel nyereg - Fehérvíz völgye /Bielovodská dolina/ - Lysá Polana busz vá.
/Egyedül. A Hosszú tótól /Dlhé pleso/ a csúcsig, olvadó, közepesen mély hó/

Sára György

- II.7. Szállás a Sziléziai házban
Katlan torony /Čertová věž/ - Karcsmar folyosó II-III /Kroutil 959/
/A "Kaukázus '81" téli tábor résztvevőivel/
- II.14. Sátán kuloár II /Kroutil 176/
/Egy túratárssal/
- IV.11. Vörös kuloár IV /Kroutil 185/
/Egy túratárssal/
- IV.12. Podbanszkó - Kriván /2496 m/
/három túratárssal/
- V.22. Hegyes torony /Ostry štít/ Keleti gerinc III
/Egy túratárssal. Szállás bivakban a Rabló mh. alatt/
- V.24. Hegyes torony /Ostry štít/ Hotyka-ut IV.
/Egy túratárssal/
- VII.18. Kis Viszoka /Východná Vysoká/ /2428 m/
/egy túratárssal/
- VII.19. Kápolna /Kostolík/ /2273 m/
/Két túratárssal/

Tálos Zoltán
és családja

- VIII.7. Tarajka - Nagy Tarpataki völgy - Tarajka - Felső
Erdőfalva /Stará Lesná/
- VIII.9. Kőpataki tó - Morgás hágó - Nagy Morgás /2040 m/ -
Zöld tó - Matlárháza - Eurocamp
/Végig esőben és viharban/
- VIII.8. Kőpataki tó - Lomnici csúcs /2634 m/ és vissza
- VIII.11. Ždiar - Kopa hágó - Fehértavi csúcs /2231 m/ - Zöld
tó - Matlárháza - Eurocamp
/Egyedül. Végig esőben/

Vörös László
Halmos Péter
és 1 fő

- II.7. Gerlachfalvi csúcs Karcsmar folyosó III.
/Kroutil II. 959/

ALACSONY TÁTRA
/Nizké Tatry/

dr Cenner Gyula
dr Karlócai Jánosné
dr Molnár Lajos feleségével

- V.21. A kis-libegő közepső állomásától a Chopok csúcsára
/2040 m/ és vissza.

Csanádi Sándor
Csáki Maronyák Éva
Makó László
és az "Alpesi Rózsa" 6 hegymászója

- IV.30. Sturec hágó /1075 m/ - Velká Sturec /1010 m/ -
Motyčká hola /1292 m/ - Donovaly - Baník - Kečka
/1225 m/ - Hiadelské sedlo - Velká Chochuľa /1753 m/
/Sátrazás hóviharban/
V.1. Velká Chochuľa - Kosarisko /1694 m/ - Skalka /1549 m/
- Velká hola /1640 m/ - Zámostská hola /1645 m/ -
Durková /1751m/ - Durková ház /1550 m/
V.2. Durková ház - Chabanec /1955 m/ - Derese /2004 m/ -
Chopok /2024 m/ - Gyömbér /Dumbier/ /2043 m/ - Chata
Hrdinov SNP /1700 m/
V.3. Ch. Hrdinov SNP - Besna /1807 m/ - Kumstové sedlo -
Čertovica

Pathy Nagy Ernő

- VII.15. Táléból felvonóval a Chopok nyeregbe.
Gerinctúra: Chopok /2004 m/ - Gyömbér /Dumbier/
/2043 m/ - Čertovica

NYUGATI TÁTRA

dr Cenner Gyula
dr Kalócai Jánosné

- V.20. Rohac völgy - Volovec csúcs /2080 m/
/10 túratárssal/
V.22. Rohac - Syvy csúcs /1806 m/
/16 túratárssal/

dr Sibalszky Zoltán
és 6 fő

- IX.3. Tatlianka chatáig autóbusz, onnan:
Mormota hágó - Placivo /2126 m/ - Mormota hágó -
Tengerszemek - Vodopad - Zverovka
IX.4. Tatlianka chatáig autóbusz, onnan:
Rákon /1879 m/ - Volovec /2068 m/ - Rákon - Lucna
/1653 m/ - Csobita /1687 m/ - Zverovka
IX.5. Tatlianka chatáig autóbusz, onnan:
Rákon nyereg /1750 m/ - Latena völgy - Zverovka
/A gerincek havasak voltak/

KIS FÁTRA

dr Varga György feleségével
Fekete Antal

- IX.5. Autóbuszsal a Vratna völgybe
Újmajor /600 m/ - Podziár - Felső szakadék
/létrás, vízeséses/ - Rozsutecnyereg /1150 m/ -

IX.6.

Kis Rozsutec /1343 m/ - Rozsutecnyereg - Nagy Rozsutec /1610 m/ - Középanyereg /1185 m/ - Szlahorka - Istvánfalva - Újmajor /szálláshely: Hotel Boboty/.
Vrátna-völgyi felvonó - Sznilovi nyereg /1520 m/ - Nagy Kriván /1719 m/ - Chleb /1647 m/ - Falak - Déli Gruny /1460 m/ - Gruny th. - Ómajor - Újmajor.

GÖMÖR - SZEFFSI ÉRCHEGYSÉG

dr Varga György
Feleségével
Fekete Antal
és 8 fő

V.30.

Rimaszombati szálláshelyről autóbusszal Murányhutáig.
Javorinkai hágó - Janka m.h. - Sztolica /1477 m/ - Szlanszki nyereg - Kipró /1384 m/ - Tresztnyik - Garamfő

RADNAI HAVASOK
/Munții Rodnei/

dr Varga György
Feleségével
és 5 fő

VIII.8.

Radnaborberek /Valea Vinului/ - Bányapatak völgye /Izvorul Băilor/ - Bányaházak /Casele Băii//1045 m/ - Kurácel nyereg /1600 m/ - Tönyereg /Șaua cu lac/ - Űnőkő /vf. Inău//2279 m/ - vissza azonos úton Radnaborberekre.

KELEMEN HAVASOK
/Munții Calimenesti/

dr Nagy Sándor
és 7 fő a Kertészeti Egyetemről

- VIII.20. Alunis - Dumbrava - Vatava - vf. Poiana Tomii /1469 m/
VIII.21. vf. Poiana Tomii /1469 m/ - vf. Zisa Mare /1483 m/ - vf. Cofii /1589 m/ - vf. Tiganca /1395 m/ - Zinelor
VIII.22. Zinelor - vf. Bistriciorul /1990 m/ - vf. Struniorus /1879 m/
VIII.23. vf. Struniorus /1879 m/ - vf. Ciungetul - vf. Gruitul /1882 m/ - vf. Pietrosul /2102 m/ - vf. Rechitis /2022 m/
VIII.24. vf. Rechitis /2022 m/ - vf. Bradul Ciont /1889 m/ - vf. Voivodeasa /1885 m/ - vf. Caliman Izvor /2033 m/ - Haitii

BUCSECS HEGYSÉG
/Munții Bucegi/

Zakariás Zoltán
és 1 fő

VIII.30.

Predeal - Diham ház - Pichetu Roșu - La Prepeleac nyereg /1950 m/ - Malăești ház /1720 m/

- VIII.31. Malăești ház - Malăești völgy - a Bucșoi csúcs alatt
harántolás a Brîna Caprelor-on - Bucșoi nyereg /2350 m/
- La Prepeleac nyereg - Malăești ház
- IX. 1. Malăești ház - Malăești völgy - Omu csúcs /2505 m/ -
Babele ház /2206 m/
- IX.2. Babele ház - Caraiman csúcs /2384 m/ - Caraiman kereszt -
- Caraiman ház /2025 m/ - Babele ház
/2000 m felett nagyobb hómezőkön jártunk/

KIRÁLYKŐ
/Piatra Craiului/

Csanádi Sándor
Csáki Maronyák Éva
Makó László
és az "Alpesi Rózsa" 7 hegymászója

- IV.4. Plaiul Foi ház /849 m/ - Spirla kunyhó /1400 m/
/Minden nap innen indultunk és ide tértünk vissza/
- IV.5. Zapláz - Briul de Jos - Caldării Ocolite - Vilo Secundar
- Ref. Costelul Craitei
- IV.6. Umeri Piatra Craiului - Marelé Grohotis - Pestera
Stancului, Cerdacul Stancului
- IV.7. Zapláz - Briul De Jos - Canioul Angelide
- IV.8. Zapláz /hó és jégtechnikai oktatás, továbbképzés/
- IV.9. Umeri P. Craiului - Tamás havas
- IV.10. Zapláz - Lanturi - Grindu nyereg - La Om /2239 m/ -
Caldera Ocolita - Vladusca traversz - Ref. Costelul
Craitei
/Az utolsó túranapon viharos havazás miatt éjjel 2 órára
értünk vissza szálláshelyünkre, mert lavinák miatt
a párkányrendszeren hosszú traverszre kényszerültünk./

FOGARASI HAVASOK
/Mușii Făgărașului/

Dura Lajos
Karácsonyi Margit
és 12 fő

- IV.17-23. A 2000 m-en lévő Bilea tó turistaház körzetében hó és
jégtechnikai gyakorlatokat végeztünk, mivel erős hava-
zás és lavinaveszély miatt a Hegyi Szolgálat csúcsmá-
szást nem engedélyezett.

Halmágyi Ottó
és 2 fő

- VIII.4-11. Sebes Olt - Surul ház - Suru /2283 m/ - Feleki tó
/Lacul Avrig/ - Girbosa - Scara /2306 m/ - Negoj ház
/Cab.Negiou/ - Negoj /2535 m/ - Pásztor szakadék
/Strunga Ciobanii/ - Kalcun tó - Zerge tó /Lacul Capra/
- Árpási kapu /Portița Arpasului/ - Nagy Árpás /Arpasul
Mare/ - Podrag ház - Nagy Ucsa /Ucea Mare//2434 m/ -
Moldoveanu /2544 m/ - Podrag ház - Felső Árpás
/Arpasu de Sus/

SZEBENI HAVASOK
/Munții Lotrului/

dr Varga György,
Feleségével
Zalai Ágnes
és 4 fő

- VIII.2. Hohe Rinne /Paltiniș//1420 m/ - Batrina /1911 m/ -
Rozdesti - Serbán nyereg /Sana Șerbanei//1861 m/ -
Csindrel /2244 m/ - azonos úton vissza
- VIII.3. Hohe Rinne - Szeben patak szurdoka /Cheile Cibiului/ -
Hohe Rinne - Oncești

PÁRING
/Munții Paringului/

dr Varga György
Feleségével
Zalai Ágnes
Fekete Antal
és 3 fő

- VII.26. Petroszény - Rusu mh. - Páring nyereg /1995 m/ -
IEFS mh.
- VII.27. IEFES mh. - Kürzsa /2405 m/ - Nagy Páring /2519 m/ -
Kürzsa - IEFES mh. - Rusu mh. - Petroszény

RETYEZÁT
/Munții Retezatului/

Óvári Árpád

- VIII.1. Poiana Cîrníc /800 m/ - Cascada Lolăii - Gales tó
/Tău Galesu/ - Virfu Valea Rea gerinc /kb. 2305 m/ -
Peleaga /2509 m/ - Bucura tó
- VIII.2. Bucura tó - Tău Viorica - Tău Florica - Tău Agățat -
Bucura - Sintămăria gerinc /kb. 2350 m/ - Tău Portii -
Bucura nyereg - Pietrele - Poiana Cîrníc

A túrához fűzött észrevételek:

Az 1974-ben kiadott Retyezát térképhez viszonyítva az
útvonalak változtak. A Gales tó-tól a Virfu Mare /2455 m/
- Papusa /2501 m/ Peleaga útvonal helyett a jelzett /pi-
ros csik/ útvonal a Gales tó-tól D-re a Papusa irányába
kapaszodik fel a Virfu Valea Rea gerinc kb. 2100 m ma-
gasságba, majd a gerinc mögötti völgyön át a Papusa-
Peleaga közötti nyeregbe ér fel, ahol sárga kereszt jel-
zéssel /Papusa irányából/ együtt éri el a Peleaga csúcsot.

dr Varga György
Feleségével
Zalai Ágnes
Fekete Antal
és 3 fő

- VII.28. Petroszényből vonattal Ohabáig, innen alkalmi gépkocsival

- Nuksoráig /Nucsoara/
 VII.29. Pietrele mh /1480 m/ - Köves völgy - Sziklás völgy - Pietrele mh.
 VII.30. Pietrele mh. - Sziklás tó /2000 m/ - Retyezát nyereg /2251 m/ - Poarta Bukurei /2350 m/ - Bukura tó /2041 m/ - Bukura nyereg /2206 m/ - Köves tó /1919 m/ - Pietrele mh.
 VII.31. Pietrele mh. - Kürnick ch /Poiana Cîrnîc/ - Nuksora - Chaba v.á.

Balkán félsziget

DURMITOR

Csanádi Sándor
 Csáki Maronyák Éva
 Makó László
 és az "Alpesi Rózsa" 7 hegymászója

- VI.21. Žabljak /1450 m/ - Crno jezero /1413 m/ - Zminje jezero /1522 m/ - Ališnica /1920 m/ - Planinica /2340 m/ - Suva rtina /2284 m/ - Škrka-Malo Škrčko jezero /1732 m/
 VI.22. Malo Škrčko jezero - Samar hágó /2080 m/ - Zeleni vrh /2030 m/ - Zupci - Malo Škrčko jezero
 VI.24. Malo Škrčko jezero - Bobotov kuk /2523 m/ Nyugati fal IV+ /Planinski Vestnik 1963.I.C.9/- Valoviti Do - Režimeni vrh /2480 m/ - Planinica - Malo Škrčko jezero.
 VI.25. Malo Škrčko jezero - Skakala vízesés /1600 m/ - Kanjon Sušiče - Sušičko jezero /1140 m/ - Ograde kol. /1600 m/ Veliki Štulac /2103 m/ - Crno jezero

dr Sibalszky Zoltán
 id. Kalmár László
 ifj. Kalmár László
 + 13 fő

- VII.30. Žabljak /1450 m/ - Savin kuk /2312 m/ - Žabljak /1450 m/
 VII.31. Žabljaktól a Sedlo nyeregig autóbusszal /1920 m/ - Bobotov kuk /2523 m/ - Ledena pečina /2200 m/ - Žabljak
 VIII.1. Žabljaktól a Todorov do-ig autóbusszal /1820 m/ - Prutaš gerinc /2302 m/ és vissza
 VIII.2. Žabljak - Curovac /1650 m/ - Tara kanyon - Pitomine - Žabljak
 VIII.3. Žabljak - Karlice katlan /1940 m/ - Crno jezero /1413 m/ - Žabljak
 VIII.5. Žabljak - Barno jezero /1543 m/ - Zminje jezero /1522 m/ - Crno jezero /1413 m/ - Žabljak

RILA

dr Gábrriel András

- VI.2. Borovec /1250 m/ - Muszala mh /2389 m/ - Jasztrabec csúcs /2369 m/ - Borovec
 VI.3. Borovec - Szitnjakovo Deno /2791 m/ - Borovec
 A Muszala megmászására az olvadó, süppedő havon nem vállalkoztam.

PIRIN

Benke Magda
és 1 fő

- VII.5. Rozsen - Rozseni kolostor - homokkő piramisok - szakadék - Melnik
- VII.6. Melnik /500 m/ - Karlanovo - Szugarevszka patak völgye - gerinc úton 1800 m-ig, majd a Krajna patak völgyében a Pirin th-ig /1600 m/
- VII.7. Pirin th /1600 m/ - Basmandra patak völgye - Basmandra cirkusz - Kuklite és Zabat közötti nyereg /2550 m/ - Pirin th.
- VII.8. Pirin th - Treta patak völgye - Demirkapi cirkusz - Mitrovo tó - Kralevdvorszki hágó /2550 m/ - Tevno jezero /2500 m/
- VII.9. Tevno jezero th /2512 m/ - Mozgoviska porta /2530 m/ - Csairszki hágó /2430 m/ - Tipic /2645 m/ - gerincút - Vazela /2620 m/ - Vihren th /2050 m/
- VII.10. Vihren th - Kazana /2500 m/ - Kutelo /2908 m/ - Koncseto /láncos gerincél/ - Banszki szuhodol /2884 m/ - láncos út a Premkata nyeregbe /2700 m/ - Vihren nyugati oldal traverzálás - Kabata /2600 m/ - Vihren th
- VII.11. Vihren th - Okoto tengerszem - Vihren th
- VII.12. Vihren th - Muratovo jezero /2200 m/ - Banderiska hágó /2500 m/ - Goljamo Szpano polje - Georgijca oldal - Szinaniszkata porta /2450 m/ - Szinaniszko th /2200 m/
- VII.13. Szinaniszko th - Momín /2470 m/ - Szinanica /2516 m/ - Szinaniszko th
- VII.14. Szinaniszko th - Goljamo Szapano polje - Szandanszki th

dr Nagy Sándor
és 5 fő

- XII.31. Dobriniste /820 m/ - Coce Delcsev /1600 m/ - Bezbog th
- I.1. Bezbog th /2240 m/ - Bezbog /2645 m/ - Polezsan /2851 m/ - Mali Polezsan /2822 m/ - Dzsengal /2730 m/ - Tevno jezero th /2512 m/
- I.2. Tevno jezero th - Kamenica /2822 m/ - Begovica th /1750 m/
- I.3. Begovica th - Szandanszki

OLIMPOSZ HEGYSÉG

dr Rakonczai János

- VIII.3. A mitikasi kempingből gépkocsival a 900 m magasan lévő parkolóba. Innen gyalog a 2100 m-en lévő menedékházhoz, majd tovább a Mitikas csúcsra és vissza ugyanazon az úton.

N y u g a t i A l p o k

MONTBLANC CSOPORT

Csanádi Sándor
Csáki Maronyák Éva

- IX.11. Argentiére v.á. /1258 m/ - la Croix de Loqnan /1975 m/
- Point de vue /2338 m/ - Moraine de Roqmons /2757 m/
Refuge d'Argentiére /2771 m/. Üres ház, becsületkasszá-
val.
- IX.12. Időjárási frontbetörés miatt vissza ugyanazon az útvo-
nalon. Szép gleccser túra.
- IX.16. Glacier de Bionnassay v.á. /2300 m/ - Tête Rousse
/3170 m/ - Refuge Gouter /3831 m/
- IX.17. Refuge Gouter - Aiguille du Gouter /3865 m/ - Dome du
Gouter /4331 m/ - Refuge Gouter /Az idő csúcstámadás-
ra alkalmatlan.
- IX.19. Refuge Gouter - Aiguille du Gouter - Dome du Gouter -
Mont Blanc /4807 m/ - Refuge Gouter - Glacier de
Bionnassay v.á.
- IX.21. Chamonix - Aiguille du Midi /3842 m/ felvonóval -
Vallée Blanche /3550 m/ - Abri Simonel /3600 m/ -
Grat Cosmique /3731 m, 3760 m, 3800 m/ Nehézség: IV
/Rébuffat/
Gerincnászás az első toronytól hóviharban. Bivak az
állomáson.

BERNER OBERLAND

Adler-Rácz József

- VIII.3. Bemelegítő túra egyedül:
Gstaad-ból /1050 m/ - Turbach völgy - Wasserngrat
/1940 m/ és vissza
- VIII.5. Videmanette kötélvasút felső állomásától gyalog a Rübli
közeliében álló Cabane de la Videmanette mh-hoz
/2130 m/
- VIII.6. Videmanette mh. - Col de la Videmanette hágó /2121 m/
- Col de la Videman hágó /2132 m/ - Col de la Videman
csorba /2120 m/ - Gummfluh csúcs /2458 m/ - Kalbertal
- Kalbertöni /1334 m/
/CAS, Alpes Vaudoises, 561 és 561 a sz. út/
/egy túratárssal/

Kunfalvi Rezső

- VIII.12. Fankhaus /880 m/ - Napf /1408 m/ - Trubschachen /735 m/
VIII.22. Felvonóval Wispile. /1910 m/ - Krinnenpass - Lauenen See
/1379 m/
- VIII.23. Turbach /kb. 1200 m/ - Reulissenpass /1740 m/ - St.
Stephan /996 m/
- VIII.24. Busszal Col de Pilon /1546 m/ - Lac Rateau - Col Voré
/1917 m/ - Arnensee - Feuteroey /kb. 1100 m/
VIII.25. Felvonóval Videmanette /1956 m/ - gerinctúra -

Eselsattel - Egli /1560 m/ - Gstaad

WALLIS

dr Fekete Zoltán
és 1 fő

- IX.1. Zermatt - Winkelmatthen - Moos - Ritti - Riffelalp -
Riffelberg - Riffelsee - Gornergrat /3130 m/ - Riffelsee
- Gletschergarten - Gornerschucht - Zermatt
- IX.3. Zermatt - Herbrigg - Zmutt - Staffel - Hirli mh /2888 m/
- Schwarzsee - Hermettji - Zunsee - Vita Parcours -
Zermatt

Kunfalvi Rezső

- IX.6. Gornergrat /3130 m/ - gyalog le Zermatt-ba /1650 m/
IX.7. Blauherd /2577 m/ felvonóval - Stellisee - Fluhalp
/2697 m/ - Zermatt

BERGELL

Kollár Lajos
Török Turul

- VII.16. Vergine keleti gerinc déli falának megmászása
VII.18. Gallo keleti gerincének megmászása
/Mostoha időjárás, rossz hó és jégviszonyok./

BERNINA

Kollár Lajos
Török Turul

- VII.20. Morteratsch gleccsertúra
VII.21-22. Kisebb jégfalak megmászása
VII.24. Piz Bernina a Bianco-gerincen át
VII.25. Piz Palu keresztezés a Marko di Roza menedékháztól a
Diavolezza menedékházig
VII.28. Cambrena jég-orr megmászása
/Mindegyik napon mostoha időjárás, rossz hó és jégvi-
szonyok./

K e l e t i A l p o k

KITZBÜHELI ALPOK

Szentgyörgyi József
Feleségével
és 1 fő

Kiindulás mindig ALPBACH /974 m/

- VIII.1. Az A 2-es úton Bischoferig, onnan az A 6-os úton
Bischofer-Alm /1200 m/. Az A 18-as úton a Hauser-Joch
keresztig /1504 m/. Vissza ugyanígy.

- VIII.3. Az A 9-es úton a felvonóg. Kriegs-Almál átszállással a Hornbodenig /1836 m/. Onnan az 1890-es pontig, le a Kohlgrubenig /1608 m/. Vissza 1836-ra, lefelé a felvonóval.
- VIII.4. A 23-as úton a 21-es elágazásig, onnan a Thaler-Almon át a Hoselalm feletti nyeregig /1550 m/, vissza ugyanígy

Szentgyörgyi József
Feleségével
és 1 fő

TUXENTALI ALPOK

- Kiindulás mindig LANERSBACH /1281 m/
- VIII.6. Felvonóval az Eggalmig /1948 m/. Innen előbb meredek kanyarokkal, majd éles gerincen egyenesen a Grübelspitzre /2305 m/. Vissza ugyanígy.
- VIII.7. Az 526-os úton a Höllenstein Hütteig /1716 m/, innen a Rötbodenig /2000 m/ és vissza.
- VIII.8. Gépkocsival a Hintertuxi Gleccserbahnig, vissza az 526-os úton Madseit-Juns-on át 526-os úton. /1500-as rétegvonalon/
- VIII.9. A faluból meredeken induló úton Gemaisba, innen a 315-ös úton a Geisleralmig /1611 m/. Vissza /esőben/ a Schönebenben át.
- VIII.10. Brandeggen át az erdőszéli úton a 322-esre, tovább a Jungsalm-Hochlegerig /1948 m/ és vissza.
- VIII.12. A Gemais-i meredeken a 321-es úton a Ramsanger feletti 1700-as pontig és vissza.
- VIII.13. Az 526-os úton a Höllensteinhütteig, /1716 m/. Innen a Rotbodenen át a Hochleger feletti szabad oldalon a Kreuzjoch feletti gerincig /2200 m/. Vissza ugyanígy.
- VIII.14. Vorderlanersbachon át az erdei ösvényen a Stockbauerig /1450 m/ majd tovább a magnezitbánya előtti vízesésig, /1600 m/. Vissza a Schönebenbergen át.

JÚLI ALPOK

Karlócai Miklós
Süttő Emília

- VII.29. Aljažev mh /640 m/ - Tomišek úton a Kredarica mh-hoz /2515 m/ - innen a Triglav csúcsára /2864 m/, majd vissza a Kredarica mh-ba.
- VII.30. Kredarica mh. - Staničeva mh. - a Kot völgyben le Mojstranára /400 m/

K a u k á z u s

ELBRUSZ CSOPORT

Csanádi Sándor
Halmos Péter
Makó László
Sára György
Vörös László
és 8 fő

- III.11. Akklimatizációs síelés a Cseget lift mellett /2-3000 m/

A Nakra Tau a Csegetrő!

- III.12. Mir állomás /3500 m/ - Prijut 11 mh /4200 m/ - Mir állomás
- III.13. Akklimatizációs sféelés /2700-3500 m/
- III.14. Mir állomás - Prijut 11 mh
- III.15. Prijut 11 mh - Pasztuhov sziklák /4700 m/ - Prijut 11 mh
- III.16. Prijut 11 mh - Pasztuhov sziklák - Elbrusz nyereg /5200m/ Elbrusz nyugati csúcs /5642 m//Halmos, Vörös/. Második magyar téli megmászás! - Prijut 11
- III.17. Prijut 11 - Pasztuhov sziklák - Prijut 11 - Mir állomás. Két lengyel hegymászó mentése /Wanda Rutkiewicz/
- III.18. Cseget szálló /2080 m/ - Mir állomás - Prijut 11 mh
- III.19. Prijut 11 - Mir állomás - Cseget szálló

Dura Lajos
Barakonyi Ágnes
Gábor Zoltán
Lakatos János
Skerletz Iván
és 6 fő

- VII.10. Mir állomás /3500 m/ - Prijut 11 mh /4200 m/ - Mir állomás
- VII.11. Cseget szálló /2080 m/ - Kis Donguzorun /3760 m//Barakonyi, Dura, Lakatos, Skerletz/ - Cseget szálló
- VII.12. Elbrusz falu /1800 m/ - Irikcsat völgy bivak 3000 m
- VII.13. Bivak /3000 m/ - Irikcsat /4050 m//Lakatos, a csúcs alatti nyeregig Barakonyi, Dura, Skerletz/ - Irikcsat völgy - Elbrusz falu
- VII.15. Mir állomás - Prijut 11 mh
- VII.16. Prijut 11 mh - Pasztuhov sziklák /4700 m/ - Prijut 11 mh
- VII.17. Prijut 11 mh - Elbrusz nyereg /5300 m/ - Prijut 11 mh. Erős havazás miatt a csúcsra nem lehetett feljutni.
- VII.19. Mir állomás - Prijut 11 mh.
- VII.20. Prijut 11 - Elbrusz keleti csúcs /5621 m//Lakatos, Skerletz; a nyeregig Dura / - Prijut 11 mh - Mir állomás
- VII.22. Adilszu völgy a Dzsantugan táborig /2300 m/ - Zöld Vendéglő táborhely /2600 m/
- VII.23. Zöld Vendéglő - Gumacsi /3810 m//Dura, Lakatos, Skerletz/ - Zöld Vendéglő
- VII.24. Zöld Vendéglő - Viatau /3820 m/ /Barakonyi, Dura, Lakatos, Skerletz/ - Zöld Vendéglő
- VII.25. Zöld Vendéglő - Adilszu völgy - Cseget szálló

Kiszely György
és 4 fő

- VIII.3. Cseget szálló /2080 m/ - Donguz tó - Kogutaj gleccser
- VIII.4. Kogutaj gleccser /3000 m/ - Donguzorun ÉK gerincén kb 4000 m-ig, bivak
- VIII.5. Bivak - Donguzorun csúcs /4450 m/ - lefelé az ÉNy gerincen 3900 m-ig
- VIII.6. Leereszkedés a Nakra Tau oldalán a Nakra patakig
- VIII.7. A Nakra patak völgyében a Nakra hágóig /3200 m/ -

- Donguzorun mh - Cseget szálló /2080 m/
- VIII.9. Adilszu völgy - Dzsantugan tábor - Kaskatas gleccser - Volnaja Iszpanija beszállása, bivak /3000 m/
- VIII.10. Bivak - Volnaja Iszpanija ÉK fal mászása. Beszállás után 5 kötélhossz jég, 55° meredekséggel, majd tovább sziklán. Bivak a falban.
- VIII.11. Bivak - Volnaja Iszpanija /4100 m/ - leereszkedés a Ny-i falon, törmelékes sziklán a Kaskatas gleccserig - Adilszu völgy
- VIII.14. Adilszu völgy - Shelda gleccser - Német bivak 3200 m
- VIII.15. Német bivak - Usba jégesés - Usba plató /3800 m/
- VIII.16. Usba plató - ÉK-i gerincen az Usba csúcsára /4696 m/ Leereszkedés a felmeneteli útvonalon - Shelda tábor
- VIII.17. Mir állomás - Prijut 11 mh /4200 m/
- VIII.18. Prijut 11 mh - Elbrusz nyugati csúcs /5642 m/ - Prijut 11 mh - Mir állomás

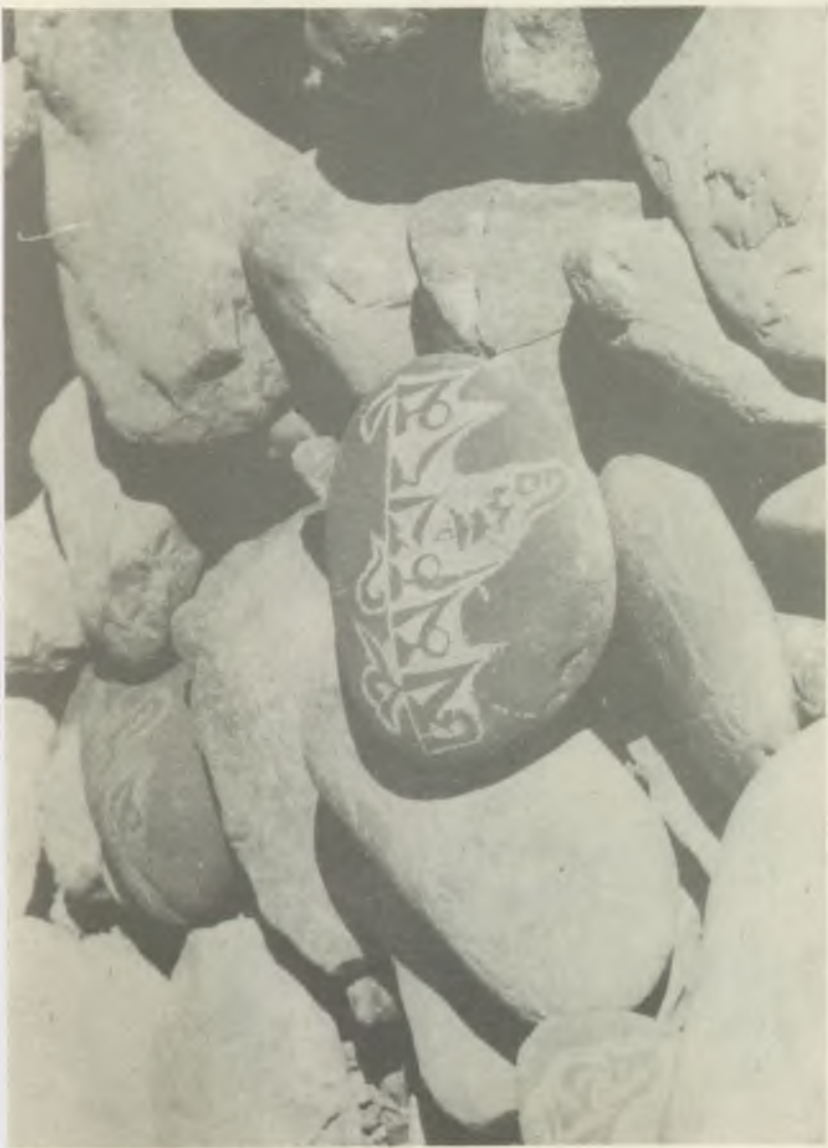
PAMIR

dr Nagy Sándor
dr Hoffmann György
és 3 fő

- VII.31. Indulás a táborból /kb. 3650 m/ - I. táborhelyig /4400 m/
- VIII.1. I. táborhelyről indulás /kb. 4400 m/ - II. táborhelyig /kb. 5400 m/
- VIII.2. II. táborhelytől /kb. 5400 m/ a Razgyelnaja csúcson /6148 m/ - át a III. táborhelyig /kb. 6080 m/
- VIII.3. III. táborhelytől /kb. 6080 m/ a gerincélen 6400 m magasságig, de a nagy szél miatt /aznap ebben a magasságban szondával 120 km/h-s értéket mértek/ vissza a III. táborba - este 10-kor újból fel egészen a IV. táborhelyig /kb. 6400 m/
- VIII.4. A IV. táborhelytől a Lenin csúcsra /7134 m/, majd vissza a III. táborhelyig /6080 m/
- VIII.5. III. táborhelytől az I. táborhelyig
- VIII.6. I. táborhelytől a bázis-ig /kb. 3650 m/
- A fent leírt útvonal a szakirodalomban Lipkin útvonal címen szerepel.

Vörös László
és 1 fő

- VII.31. Indulás a Moszkvina alaptáborból /4200 m/ az ún. Romanov úton, az első tábor 5400 m-en.
- VIII.1. 5400 m-ről 6100 m-re mentünk
- VIII.2. 6100 m-ről 6500 m-re
- VIII.3. 6500 m-ről Korzsenyevszkaja csúcsra /7105 m/ - majd le a Ceitlina úton 6100 m-en sátraztunk
- VIII.4. 6100 m-ről 3800 m-re, majd fel 4200 m-re a Moszkvina alaptáborba.

Köre vésett tibeti ima

A Thar sivatagban

ANDOK

Alkér András
és 1 fő

- IX.13. Quito TV torony /3500 m/ - Pichincha csúcsa /4794 m/ és vissza
2 óra III nehézség

Mind a 10 fő

- IX.19. Felvonulás a Whympet házba /5000 m/

Alkér András
Berzi László
Szabó István
és 3 fő
5600 m-ig Orbán Pál

Pogácsás György

- IX.23. Indulás éjjel 1-kor. Csimborasszó főcsúcs /6310 m/ 13 órakor. Vissza a Whympet házba.
12 órás út II-III nehézség

Pogácsás György
Sára György

- IX.28. Quito TV torony /3500 m/ - Pichincha csúcsa /4794/ és vissza

Pogácsás György
Sára György

- IX.30. "Oleas, Ruales, Berge " mh-től /4600 m/ a Cayambe fel-
derítése 5200 m-ig és vissza

Berzi László
Pogácsás György
Sára György
és 3 fő

- X.2. Ébresztő 3-kor - csúcskupola alatt /5750 m/ Orbán Pál
visszafordul /11,30 ó/ - Cayambe csúcsa /5840 m/ 16 óra-
kor - és vissza a mh-ba

Pogácsás György
Sára György

- X.3. Mh-ből /4600 m/ - Cayambe falu /3800 m/
40 km 14 órás gyaloglás 30 kg-os hátizsákkal
X.9. Az egész csapat felvonul 4400 m-re

Pogácsás György
Sára György
és 1 fő

- X.10. Gleccseren át a csúcskupola alá. Táborépítés 5300 m-en

Berzi László
Szabó István
és 1 fő

X.11. Az alaptáborból /4400 m/ a csúcskupola alá, majd tovább.

Berzi László
Pogácsás György
Sára György
Szabó István
és 2 fő

X.11. Az Antizana csúcsára /5704 m/ és vissza 4400 m-re
10 óra, II. nehézség

X.15. Felvonulás a Jose Ribag mh-ba /4800 m/

X.16. Terep felderítése

Berzi László
Pogácsás György
Szabó István
és 2 fő
Orbán Pál 5200 m-ig

X.17. Erős havazásban át egy függőgleccseren, meredek uton fel a
Cotopaxi /6050 m/ kráter peremére. Beereszkedés a kráterbe.
Vissza a mh-ba.
10 óra, II-III. nehézség

Sára György
és 1 fő

X.18. Csimborasszó /6310 m/

A mászásokat csillagtúra-szerűen bonyolítottuk le. Quitó-ig házishelyünkről az egyes csúcsok körzetét menetrendszerinti autóbusszal, ecuadori barátaink tulajdonát képező, vagy bérelt gépkocsikkal közelítettük meg. Általában 4-5 napi hegyi tevékenység után tértünk vissza quitói szálláshelyünkre. A következő csúcs meghódítására 3-5 napi pihenés és felkészülés után indultunk. Minden megmászott hegycsúcson magyar zászlót helyeztünk el.

A szállást három esetben 4600-5000 m-en épült menedékházakban oldottuk meg /sátrazással kiegészítve/. Az Antizana megmászásakor sátrazással, 4500 m-es alaptáborral és 5100 m-es altáborral.

CASCADE-HEGYSÉG

Mt. Hood /Süveg-h/; szunnyadó tűzhányó

Hevesi Attila

VIII.2. Timberline /Fahatár/ - ház /1892 m/ - White River jégár -
- Steel Cliff - The Chimney /Kémény-szikla/ kb. 3380 m -
Timberline-ház

VIII.3. Timberline-ház - Palmer jégár - Hot Rocks /Forró sziklák/ -
a tűzhányó főcsúcsa /3428 m/ - Timberline ház.

Crater Lake National Park

VIII.5. Visitor Center /Látogató központ/ /2164 m/ - Garfield
csúcs /2456 m/ - Visitor Center

A Cotopaxin

DÉL-ÁZSIAI NAGYUTAZÁS

Kubassek János
Móga János

Mivel az utazás 307 napig tartott, a szokásostól eltérően itt közöljük az 1980. évi adatokat is.

H i m a l á j a /Nyugat-Tibet//Ladak és Zanszkár/

1980. X.2-11. Srinagar - Kargil - Fotu La hágó /4088 m/ - Leh autóbusszal. Leh környékén Sankar, Shey, Thiksey, Hemisz és Spitok Gompák /kolostorok/ felkeresése gyalog és alkalmi járművekkel
- X.12. Lamajuru - Wanla - Tarsit - Bruk Brukza
- X.13. Bruk Brukza - Phanjila - Langru folyó szurdoka - Honipata
- X.14. Honipata - Sir - Sir La hágó /4900 m/ alatt
- X.15. Sir - Sir La /4900 m/ - Photak Sar
- X.16. Photak Sar - Singi La hágó /5200 m/
- X.17. Singi La hágó /5200 m/ - Gogma
- X.18. Gogma - Linshet - Huluma La hágó /5100 m/
- X.19. Huluma La hágó /5100 m/ - Snertse - Omacsu völgye
- X.20. Omacsu völgye - Purfi La hágó /4800 m/ - Zanszkár völgye - Hanamur
- X.21. Hanamur - Pishu
- X.22. Pishu, átkelés a Zanszkár kötélhídján, Zangla Gomba /ebben a kolostorban élt és dolgozott Körösi Csoma Sándor 1823-24-ben./ - Zozar
- X.23. Zozar - Thonde - Padam
- X.24-25. Padam
- X.26. Padam - Abrang /alkalmi teherautóval/
- X.27. Abrang - Penszi La hágó /4408 m/ - Drung Drung gleccser - Szuru völgye - Kargil /alkalmi teherautóval/

Megjegyzés:

Az Indus völgyétől a Zanszkár völgyéig tartó magashegységi vándorlásunkhoz részletes térkép, útikalauz nem állt rendelkezésünkre. Néhány régi leírás és kézzel rajzolt vázlat alapján tettük meg az utat. Hegyi vezetőt, teherhordó állatot anyagi okok miatt nem vettünk igénybe. A jelzés nélküli úton napi 1500-2000 m-es szintkülönbségeket küzdöttünk le. A nagy magasság miatti ritka levegő, a hiányos táplálkozás nagymértékben megnehezítette a haladást. Valamennyi felszerelést, és két hétre való élelmet magunk vittk. Összesen kb 260 km-t vándoroltunk. A távolság nagy részét a Körösi Csoma Sándor által követett útvonalon tettük meg. Kedvező körülmény volt az októberben szokatlanul enyhe időjárás. A hágók ilyenkor legtöbb évben a hótól már járhatatlanok.

HIMALÁJA, SIWALIK-hegység

1980. XI.2-3. Magashegyi túra Kud és Karla környékén kb 2800 m-ig.

KUMAON-HIMALÁJA

1980. XI.12-19. Karsztjelenségek és barlangok felkeresése Tapkeshwar, Dehra Dun, Mussoorie térségében 700-2500 m között.

HIMALÁJA, NEPÁL

- 1980.XII.5-8. Pokhara és környéke, Pheva tó
 1980.XII.31-
 1981.I.3. Dardzsiling és környéke. Körösi Csoma síremlékének felkeresése, a Himalajan Mountaneering Institute felkeresése.

NYUGATI GHÁTOK

- 1981.III.4. Talgappa - Dzsog Falls /Ázsia legnagyobb vízése, 256 m/

NILGIRI-hegység

- 1981.II.28-
 III.2. Ootacamund és környéke

SRI LANKA /CEYLON/ KÖZPONTI HEGYVIDÉK

- 1981.IV.22. Nuwara Elyáig autóbusszal, Pidurutalagala /2524 m/ megmászása
 IV.25-26. Maskelya-ig autóbusszal. Ádám-csúcs megmászása /2243 m/. A csúcsot éjszaka másztuk meg a nappali nagy hőség miatt. Az út a szingalézok és tamilok körében kedvelt zarándokhely, a csúcsig éjszaka is ki van világítva.

MALAYSIA, KODIANG KÖRNYÉKI TORONYKARZIVIDÉK

- 1981.V.4. Kodiang környéki mészkővidék
 V.7. Kuala Lumpur-Batu Caves
 V.15-16. Észak-Borneó, Kota Kinabalu

TAMDAU /Vietnám/

dr Székely András
 Kis Éva
 és 3 fő

- VII.25. Tamdau üdülőhelyig gépkocsival /897 m/, onnan a vízeshoz /750 m/ majd a csúcsra /1420 m/. Vissza Tamdau-ba.

A Csimborasszó és a Whympér ház

a/ Rathen

Kiszely György
és 2 fő

- V.24-29. Souffleur Ostris VI.
Talwand VII.b.
Bergfreundeturm SO kante VII.a.
Hinterer Gansfels Arymundweg VII.a.
Raaber Wand Nordverschneidung VII.c.
Eule Strubich Weg VI.
W Höllenhundturm NO Weg IV.
Sechserturm SO kante VII.a.
Lokomotiv-Esse Lamriss VI.
Imker NO Wand VII.b.
Feldwand Südwand VII.a.
Gamrigkegel SO weg V.

Sára György

- VIII.8. 15. Wartturm AW III. és Mittelweg V.

b/ Schrammsteingebiet :

Sára György

- VIII.9. 70. Falkenstein Turnerweg III.

c/ Biela-Tal

Vörös László
Feleségével
és 1 fő

			társ
V.25.	Herkuleswand Schluhtriss	IV.Ikh	Vörös Lné
	" Nordkamin	III.Ikh	"
	" SO Weg	V. Ikh	"
	Kleiner Herkulesstein NO Weg	IV.Ikh	"
	" SW Riss	IV.Ikh	"
	Herkulesstein NO Weg	IV. Ikh	"
	" Ostkante	V. Ikh	Lázár I.
	" NW Kante	V. Ikh	"
	Hinterer Schraffenstein Nordriss	VI. Ikh	"
	" Schiefer Weg	IV. Ikh	"
	" SW Weg	IV. Ikh	"
	" NW Weg	III. Ikh	"
V.27.	Hallenstein Ostweg	V. Ikh	német mászó
	Vorderer Schraffenstein NW Weg	IV. Ikh	Vörös Lné
	" Scharnweg	IV. Ikh	"
	" Südriss	V. Ikh	"
	Schranbenkopf AW	IV. Ikh	"
V.28.	Chinesischerturm AW	IV. Ikh	"
	Schulterriss	IV. Ikh	"
	Schiefe Zacke SO kante	V. Ikh	"
	" O Wand	IV. Ikh	"

	Schiefe Zacke	O Riss	IV. Ikh	Vörös Iné
	"	W Riss	IV. Ikh	"
	Sonnwendstein	Chinesenschlucht	IV. Ikh	"
	"	SW Riss	IV. Ikh	"
	"	Talweg	VI. Ikh	Lázár I.
	Schiefer Turm	AW	VI. 2kh	"
	"	Ostkante	VI. 2kh	"
V. 29.	Trantmanfels	SW Kante	VI. Ikh	"
	Kanzelturm	AW	VI. Ikh	"
	"	Ostweg	VI. Ikh	"
	Daxenstein	Löschnerwand	IV. Ikh	"
	"	NO Riss	IV. Ikh	"
	"	Bergbrüderweg	V. Ikh	Vörös Iné
	"	Pfeilerweg	IV. Ikh	"
	Zarahustra	SO Kante	V. Ikh	"
	"	W Riss	V. Ikh	"
V. 30.	Grossvaterstuhl	Westweg	VI. I Ikh	"
	Strumpferturm	Strubichweg	V. Ikh	"
	Strumpfer Kegel	AW	II. Ikh	"
	Spannagel turm	AW	IV. Ikh	"
	Rabenturm	Südriss	V. Ikh	"
	"	SO Kante	IV. Ikh	"
	"	Westwand	VI. Ikh	"
	"	Nordriss	VI. Ikh	"
	Grosser Eislochturm	Talseite	VI. I Ikh	"

Az Antisana előcsúcsa

EXPEDICIÓS BESZÁMOLÓK

Kétszemélyes expedíció Dél-Ázsiába

Szaksztályunk két ifjú tagja, Kubassek János földrajz-geológus szakos hallgató és Móga János biológia-földrajz szakos hallgató 307 napot töltött természetföldrajzi tanulmányúton Indiában, Nepálban, Sri Lankán, Malaysiában és Szingapurban. Vállalkozásukat hosszasan készítették elő, több tudományos intézet - így a Magyar Földrajzi Társaság, a Magyar Karszt-és Barlangkutató Társulat, a Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem, az Eötvös Lóránd Tudományegyetem és az Kulturális Minisztérium támogatta őket erkölcsileg, de az anyagi részt maguk teremtették elő.

1980. szeptember 16-án repülővel indultak Indiába. Itt 174 napot töltöttek, s módjuk volt látni a Himalája jeges régióitól kezdve a dzsungeleken, trópusi szavannákon és száraz sivatagon keresztül egészen az Andamán és Nicobar szigetek koralljait: egy országon belül a legváltozatosabb földrajzi, éghajlati és néprajzi körzeteket.

65 nap Ceylon szigetén, 11 nap Nepálban, 8 nap Malaysiában /ebből 3 nap Borneó szigetén/ és 2 nap Szingapurban tette változatossá az expedíciót. A legkülönfélébb járművekkel tették meg mintegy 65 ezer km utat, ami az egyenlítő 1.5-szöröse, ebből

- 10.000 km repülő
- 20.000 km hajó /hazafelé Hollandiáig/
- 1.000 km gyalog
- 34.000 km vasút, autóbusz, autóstopp, komp, motorcsónak.

Tereptanulmányaikat megkönnyítette, hogy Dehra Dunban a Survey of India Földrajz-Kartográfia részlegétől sikerült 1:50000 és 1:25000 léptékű térképeket vásárolni. Több területet - így a Himalája kasmíri magashegységi tartományait, Ladakot és Zanszkárt - részletes térkép nélkül, a Himalayan Trekking Agency Lehben lévő irodájában kapott, kézzel rajzolt vázlat alapján jártak be.

Útjukról mindketten tartottak egy-egy előadást Szaksztályunkban. Teljesítményüket a Kulturális Minisztérium "Kiváló Munkáért", a Magyar Földrajzi Társaság "Kiváló Ifjú Geográfus" kitüntetéssel értékelte.

Az Andok '81 expedíció

Előkészítés, utazás

Orbán Pál, szakosztályunk tagja 1981. szeptember 7. és november 5. között hegymászó expedíciót vezetett Ecuadorba, az Andok hegységbe. A Belvárosi Természetbarát Klub és a Ferencvárosi Természetbarát klubból álló 10 résztvevő közül öt az MFT-nek is tagja: Alkér András, Berzi László, Orbán Pál, Pogácsás György és Sára György. Az expedíciót elkísérte a Magyar Televízió részéről Nádorfi Lajos, aki 3000 m színes filmen örökítette meg a fontosabb eseményeket.

Az expedíció előkészítése 1980. januárjában kezdődött. Célul tűzték ki hét, ötezer méteres ill. annál magasabb csúcs elérését. Az adminisztratív és technikai előkészületek Budapesten folytak. A kondíció megszerzése az edzéstervnek megfelelően a közeli magashegységekben és a Kaukázusban történt. Az Andokról és Ecuadorról Quitóban élő magyarok ill. egy Budapesten tanult ecuadori mérnök adott információt.

Az expedíció 1981. szeptember 7-én indult Budapestről, és Moszkva - Írország - Kuba érintésével érkezett szeptember 9-én éjjélkor Limába, Peru fővárosába. A repülőút során két hátizsák elveszett. Peruból Ecuadorba a Csendes óceán partján vezető Panamerican Highway-n utaztak 26 órát, így érkeztek meg Guayaquil-ba. Itt megpróbálták kézhez kapni a jóval korábban hajóra feladott, közel egy tonnányi expedíciós felszerelést. Ez azonban egy hét kemény utánajárást igényelt.

A tengerpartról a hegyek felé vasúton indultak tovább. A világ legszebb vasútvonalának tartott Guayaquil - Rio Bamba vonal hossza 260 km, időtartama 20 óra. A vonat ezalatt a tengerszintről 3300 m magasra kapaszkodik fel. Rio Bambából továbbutaztak Quitóba, Ecuador fővárosába.

Hat nappal az indulás után, október 13-án Quitóban pihenték ki az utazás fáradalmait. Alkér András és Kálló Antal e napon - fáradtságuk és aklimatizálatlanságuk ellenére megmászta a Pichincha 4794 m-es, III-as nehézségű csúcsát.

Az expedíció alaptáborát Quito külvárosában, egy bérelt házikóban rendezték be. Innét indultak az egy-egy csúcs megmászását célzó 4-5 napos túrákra.

A Csimborasszó

Szeptember 19-én indulnak Quitóból. Autóbuszsal, majd bérelt teherautóval utaznak, végül másfél órás gyaloglással érnek az 5000 m-en lévő Whymper házhoz. Két nap aklimatizáció következik, a közeli gerincen másznak és előrevitt felszereléssel depót létesítenek. Szeptember 23-án hajnali 1-kor indul a csúcstámadás. Hatan mennek a depóig, itt egy órát kell várni virradatig. Meredek jeges felszökés, majd fimes terep következik. Az operatort kötélben biztosítják, a többiek jégcsákánnyal másznak. A meredek rész leküzdése után végeláthatatlan emelkedő következik, trópusi napsütésben. Kora délután érnek a 6100 m-es előcsúcsra. Innét nagy megérőltetéssel haladnak tovább a Csimborasszó 6310 m-es főcsúcsáig. E csúcs - a Föld lapultsága következtében - a Föld középpontjától legtávolabbra eső szilárd pont. Először állnak itt magyar hegymászók; kitűzik a magyar nemzeti zászlót.

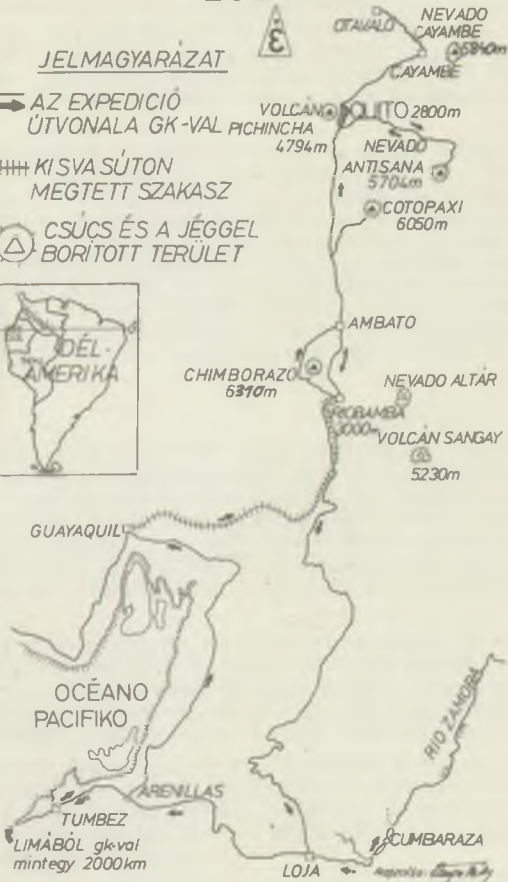
ECUADOR

JELMAGYARÁZAT

→ AZ EXPEDICIO
UTVONALA GK-VAL

KI SVA SUTON
MEGTETT SZAKASZ

△ CSUCS ES A JEGGEL
BORITOTT TERULET

A lemenet fárasztó, sötétedik, mindenki kimerült. A lent maradtak meleg teát visznek a lefelé botorkálókknak, így sikerül biztonságban visszatérni a menedékházhoz. A teljes mászás 15 órát vett igénybe.

A Cayambe

Szeptember 29-én indulnak Quitóból bérelt furgonnal Cayambe városába, s onnét a 4600 m-es magasságban épült, pontosan az Egyenlítőn fekvő "Oleas, Ruales, Berge" menedékházig /a ház 1980-ban készült el, nevét három, a hegyen meghalt andistáról kapta/. A következő 2 napon felderítik a csúcs felé vivő utat. Gleccserhasadékok között haladnak, majd átmásznak 4900 m-en egy jégfalat, s elhatározzák, hogy a csúcstámadáskor ezt inkább megkerülik.

Október 2-án 3-kor ébrednek, körülményesen főznek, s két csoportban indulnak felfelé. Gyönyörű, tiszta az idő, egyenletesen haladnak. Olyan jó a tempó, hogy a bonyolult terep ellenére négy óra alatt teszik meg azt az utat, amit a helybeliek nyolc óra alatt. Délben már a csúcskupola meredek, széles hasadékokkal szabdalt jégfalán kapaszkodnak felfelé, gondos biztosítással. Az előcsúcsot a főcsúcstól 40 m mély szakadék választja el, ezen törékeny hóhíd vezet át. Az ellaposodó hegytetőn süppedékeny a hó. 3/4 2-kor érnek az 5840 m-es csúcsra az elsők, és 4-kor a többiek. Lefelé kődbe kerülnek, iránymenetben kell haladni. Sötétedés tájt érnek le az elsők a menedékházba, friss nyomakon nem sokkal később mindenki megérkezik.

Az Antisana

A keleti Andokba indulnak október 9-én reggel: az Amazonas vidékéhez közelebb fekvő gerincek jóval csapadékosabbak, mint a nyugatiak. Ecuadori egyetemi hegymászók csatlakoznak az expedícióhoz, így három terepjáróval haladnak a magánterületen fekvő, egyre romló, majd megszűnő, sziklás-füves domboldalon futó úton. Havazni kezd, leállnak a kocsik, és hátton viszik tovább a málhát 4400 m-ig. Itt kezdődik az Antisana-t borító jégmező: táborot vernek. Menedékház nincs erre felé. A távolban jól látszik az Antisana kettős kúpja.

Másnap reggel mindent hó borít. Két magyar indul el csupán az ecuadoriakkal. Orkánszerű szélben igyekeznek felfelé a két csúcs közötti nyeregéből leereszkedő gleccseren. Friss, vastag hó borít mindent, gondosan kell biztosítani. Este 6-kor 5300 m-en vernek sátrat, vad jégpiramisok és fűrész gerincek közelében. Erős a hideg, gyengén működik a gázfűző.

Október 11-én 1/2 8-kor indulnak a csúcsra. Árnékban haladnak, nagy a hideg. A csúcskupola meredek, szinte függőleges, 40 m magas letörését át kell mászni. Sok idő megy el erre, közben megérkezik az expedíció újabb kötélhármasa. Együtt érnek fel az ecuadori Andok egyik legnehezebb hegyének csúcsára, az 5704 m-es Antisánára.

Lefelé egymást biztosítják, estére az alaptáborba érnek. Újabb éjszakázás az alaptáborban, és így érnek vissza negyedik nap estjén Quitóba.

A Cotopaxi

A Cotopaxi a legfiatalabb, ma is működő vulkánok közé tartozik. A Föld legmagasabb vulkánja /6050 m/. A hegy környéke nyomasztóan kihalt, UNESCO program keretében telepítenek ide fenyveseket. A Cotopaxi Nemzeti

Parkban 4450 m-ig lehet terepjáróval feljutni. Innét havazásban, mély hóban, finom vulkáni hamuban haladnak a "Jose Ribas" menedékházig /4800 m/.

Másnap a csúcsot borító gleccser nyúlványai közötti törmelékmezőn kapaszkodnak fölfelé. Ennek végét 80 m-es függőleges jégletörés zárja.

Október 17-én fél méteres hóban, hajnali 3-kor indulnak fölfelé. A függőgleccsert jégcsavarok segítségével másszák át. A csúcs alatti sziklarepedésekből kénes gőzök szivárognak elő. Erősen havazik, nagy a lavinaveszély. A kráter pereméről biztosítással beereszkednek a kráterbe. 450 m a belső átmérő, de alig látni néhány méterre a gőzöktől. 40-50 m hosszú, színes jégalakzatok csapódtak itt le: felejthetetlen látvány.

A lemenetet szél és erős köd nehezíti. Sötétedéskor ereszkednek le a jégletörésen. 11 órát vett igénybe a hegy megmászása.

Visszatérés

350 kg felszerelést feladva hajóra, kirándulást tettek a Zamora folyónál fekvő őserdei aranymosó telepről kiindulva a jivarovo indiánok földjére. Elbúcsúzva a limai magyar nagykövettől, november 3-án indultak haza, és november 5-én értek vissza Budapestre.

Orbán Pál és Pogácsás György

összefoglalója alapján

	<u>Csimborasszó</u>	<u>Cotopaxi</u>	<u>Cayambe</u>	<u>Antisana</u>	<u>Pichincha</u>
Orbán Pál BTK	5500	5200	5750	4450	-
Szondy György BTK	5500	-	5750	4450	4200
Sára György BTK	6310	-	5840	5704	4794
Berzi László BTK	6310	6050	5840	5704	3500
Bihari János BTK	6100	6050	5840	5704	3500
Alkér András FTSK	6310	-	-	-	4794
dr Kálló Antal FTSK	6310	-	-	-	4794
Szabó István FTSK	6310	6050	5840	5704	3500
Pogácsás György FTSK	5600	6050	5840	5704	4794
Nádorfi Lajos TV	6310	6050	5840	4450	4200

A Csímborasszó csúcsa

Whymper sátorverés

A Csimborassó jégtűi

Andok expedíció 1890

Edward Whymper, a Matterhorn első megmászója sokat foglalkozott az emberi szervezet viselkedésével a magas hegyekben. A múlt század hetvenes éveiben nagyon kevés ilyen irányú tapasztalat állt rendelkezésre, inkább feltételezések keringtek, többnyire olyan kicsengéssel, hogy hatezer méter felett élet nem létezhet.

Whymper 1874-ben a Himalájába tervezett expedíciót, de az akkori politikai helyzet ezt megghiúsította. Ezért inkább Dél-Amerika magas hegyei felé fordult: bár Chile, Peru és Bolívia között villongások voltak, Ecuadorba el lehetett menni. Itt van az Andok több, hatezer méter körüli csúcsa.

Whymper két olasz vezetővel, a Carrel unokatestvérekkel utazott, és a helyszínen szerződttetett egy harmadik angolt, Perringtonet, aki idegenvezetőként élt itt. A Panama-csatorna akkor még nem létezett, így vonattal keltek át a földszoroson, és hajóval értek Guayaquil-be.

Első céllul Whymper a Csimborasszót tűzte ki. Miután a helybeliektől tájékozódott a hegy megközelíthetősége felől - azok elszörnyülködve hallották, hogy meg akarja mászni -, a délnyugati gerincen indultak felfelé. Első táborukat 4300 m-en rendezték be, és sikerült még az 5100 m-en létesített második tábor is öszvérekkel elérni 1879. december 28-án. Itt a magashegyi betegség erős tünetei jelentek meg mind a négyükön: fogínyfájás, állandó szomjúság a száj szárazsága miatt, légszomj, étvágytalanság.

December 29-én a két Carrel feljutott 5900 m-ig, de teljesen kimerülve tértek vissza a táborba. A megerőltető út ellenére biztosra vették, hogy expedíciójuk sikeres lesz. Január 3-án kísérelte meg Whymper először a feljutást a csúcsra. A reggeli szép idő délutánra viharossá változott, így visszafordultak. Másnap, január 4-én szép időben 11-re értek fel a csúcsplatóra, ahonnét a Csimborasszó két csúcsa kiemelkedik. Mivel nem tudták, melyik a magasabbik, a közelebbit célozták meg. A platón azonban oly puha volt a hó, hogy néha mellig süllyedtek benne. Öt órás küzdelem után értek fel a nyugati csúcsra: ekkor látták, hogy ez az alacsonyabb. Így, minden fáradtság ellenére, egy óra alatt átmentek a másik csúcsra, mely valóban a Csimborasszó 6310 m-es legmagasabb pontja. Lefelé gyorsan haladtak, de a tábor elérése előtt teljes trópusi sötétség borult rájuk. A táborban maradt Perrington kiáltásai után tájékozódva, vak módján botorkálva értek le este 9-re. A Csimborasszó megmászása egyben az első hatezres csúcst is jelenti a hegymászás történelmében.

Whymper még egy hetet maradt a táborban, és tudományos megfigyeléseket végzett. Kísérői lementek a hegyről, és amikor visszajöttek, hallani sem akartak további maradról. Így Whymper nem kis bánatára félbe kellett szakítani a megfigyeléseket.

A következő hegy az 5960 m-es Cotopaxi volt, melynek kráterébe este mélyen beereszkedtek. Kevés volt a füst, így jól láthatták a kráter belsejét, és fenékén a pislákoló tűzhöz hasonló izzó lávát.

A hegymászó teljesítményre éhes Carrel fivérek kedvéért hódították meg a 4900 m-es Sincholagua-t. A csúcs közelében viharba kerültek, mégsem fordultak vissza. Jégcsákányuk kiegészítőként sziszegett az elektromos töltéstől. A csúcson egy szikladarabot lepattintottak, hogy emlékül, no meg geológiai mintának elvigyék, és igyekeztek lefelé.

Az Antisana /5800 m/ megmászása során Whympér hóvakságot kapott, lefelé menet meg 20 m-es gleccserhasadékba zuhant, ahonnét társai csak nagy nehézségek árán tudták kihúzni.

A Quitó melletti, 5000 m-t sem elérő Pichincha megmászása után az 5850 m-es Cayambe-re indultak. Rendkívül sok hasadékkal szabdalt gleccseren át vitt az út, és a csúcson - az eddigiekhez hasonlóan - köd fogadta őket. Whympér szerint Ecuadorban nagyon ritka a hegymászó szemmel nézve szép, tiszta időjárás.

Az Amazonas forrásvidéke felé fekvő 4600 m-es Sara Urcu-t több napos vándorlással közelítették meg. A vándorlás a sűrű, ember alig járta dzsungelben próbára tette a kis expedíció lelki erejét. Whympér társai legszive-
sebben egész nap az ágyban feküdtek volna a párás, számukra szokatlan környezetben. A 15 napos vállalkozás alatt egyszer sem látták a ködtől a Napot. A csúcstól különösebb nehézség nélkül 8 óra alatt megmászták.

A Cotocachi megmászása közben Whympér régészeti kutatásokat is folytatott: az "egyenlítői kőkorszak" tárgyaira volt kíváncsi. Sikerült is kisebb gyűjteményt összeszednie, ezen kívül feljutott a 4974 m-es csúcsra is.

Az Illiniza-n Whympér nem járt sikerrel, pedig kétszer is nekiindult: a hegy nehézsége és a rossz idő nem kedvezett. Vigaszul csak az szolgált, hogy a Carrel fivérek feljutottak.

Whympér, hogy befejezze tudományos megfigyeléseit, még egyszer felmászott a Csimborasszóra. Előtte a szomszédos, 5035 m-es Carihuairazo-ra is felment, teljes ködben. A Csimborasszó második megmászására rendkívül szép időben, 100 km-es tiszta látótávolságnál került sor. Jól lehetett látni a Cotopaxit is. Ennek csúcsáról egyszerre gőzfelhő szállt fel, majd tintafekete füst és hamufelhő. Ez utóbbit a szél nagy sebességgel vitte nyugatra, a Csenedes óceán felé. Nemsokára a Csimborasszóra is árnyékot vetettek a felhők, fantasztikusan élénk színűre festve az eget. A hóra leülepedett hamu miatt rövidesen úgy nézett ki körös-körül a táj, mint a pusztasántóföld. Whympér becslése szerint 2 millió tonna hamu lövellt ki a Cotopaxiból aznap.

Whympér 7 hónapos ottléte után 1880. július 12-én hagyta el Dél-Amerikát.

/Karlócai Miklós/

